

## Nr 212.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst; given Stockholms slott den 17 april 1916.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder  
*dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom förslagsanslag*

under andra	huvudtiteln	.....	kronor	41,000
» tredje	»	.....	»	1,000
» fjärde	»	.....	»	272,000
» femte	»	.....	»	413,000
» sjätte	»	.....	»	9,000
» sjunde	»	.....	»	139,000
» åttonde	»	.....	»	20,000
» nionde	»	.....	»	5,000;

*dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:*

Krigstidshjälp, *förslagsvis* ..... kronor 240,000  
och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, *förslagsvis*, till ett med 240,000 kronor förhöjt belopp;  
*dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:*

Krigstidshjälp, *förslagsvis* ..... kronor 160,000  
och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, *förslagsvis*, till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

*Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 187 häft. (Nr 212.)*

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 2,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels såsom tillägg till de av riksdagen bestämda driftkostnaderna under år 1917 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp av ..... kronor 153,000;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälp utgående: Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke ordinarie* befattningshavare, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) personalen vid statens anstalter för sinnessjuka;

3:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

4:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

5:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flera barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor .....	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor...	70	140	210	280	350
» 1,200 » » » 1,400 » ...	60	120	180	240	300
» 1,400 » » » 1,600 » ...	50	100	150	200	250
» 1,600 » » » 1,800 » ...	40	80	120	160	200
» 1,800 » » » 2,000 » ...	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

**GUSTAF.**

*Axel Vennersten.*

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 april  
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,  
Statsråden: HASSELROT,  
              VON SYDOW,  
              friherre BECK-FRIIS,  
              STENBERG,  
              LINNÉR,  
              MÖRCKE,  
              VENNERSTEN,  
              WESTMAN,  
              BROSTRÖM.

---

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten, anförde efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

Den 14 januari 1916 anmälde jag i statsrådet, hurusom till Kungl. Maj:t inkommit ett flertal framställningar från funktionärer vid statens verk och inrättningar med anhållan om förbättrade avlöningsförmåner, till stöd för vilka framställningar särskilt åberopats den under senaste tiden uppkomna prisstegringen å ett flertal viktiga livsförnödenheter.

Då jag ansåg det vara riktigt, att staten under nuvarande synnerligen onormala förhållanden trädde hjälpande emellan för de ekonomiskt svagast ställda av dess tjänare, hade jag, sedan utredning i frågan införskaffats från en del av de verk, som berördes av ifrågavarande framställningar, den 9 november 1915 utverkat Kungl. Maj:ts befallning till lönerogleringskommittén att avgiva utlåtande i anledning av vad

samma framställningar innehölle om beredande av tillfälligt dyrtidstilllägg åt befattningshavare.

Löneregleringskommittén hade förstnämnda dag ännu icke avslutat sin utredning, men enligt vad jag under hand inhämtat kunde kommittén antagas komma att förorda, att krigstidshjälp för innevarande år bereddess vissa statstjänare inom de lägre avlöningsklasserna.

Inom kommittén verkställda preliminära beräkningar gäve vid handen, att en krigstidshjälp, sådan inom kommittén ifrågasatts och utsträckt jämväl till den extra personalen, skulle kräva en sammanlagd statsutgift av inemot 3,500,000 kronor, vilken summa jag ansåg då böra å budgeten beräknas under provisorisk huvudtitel.

När definitivt förslag i frågan komme att framläggas, kunde det visa sig vara riktigast och mest ändamålsenligt att mellan de ordinarie huvudtitlarna fördela utgifterna, därvid vad beträffade de affärsdrivande verken utgiftsbeloppen syntes böra inräknas i driftkostnaderna och sålunda minska överskotten i riksstaten.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på den framställning i ämnet, som kunde varda förelagd riksdagen, till krigstidshjälp för år 1916 åt vissa ordinarie och extra befattningshavare inom statsförvaltningen å riksstaten för år 1917 beräkna ett belopp av 3,500,000 kronor.

Till vad jag sålunda hemställde behagade Eders Kungl. Maj:t lämna nådigt bifall.

Löneregleringskommittén, som fått till sig överlämnade jämväl åtskilliga sedermera inkomna framställningar om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, har den 18 februari 1916 avgivit sitt underdåniga utlåtande i ärendet.

Kommittén har därvid till en början lämnat en kortfattad redogörelse för de krav på krigstidshjälp, som i de remitterade eller direkt till kommittén inkomna handlingarna i ämnet blivit framställda, samt för uppslag och utredningar, som lämnats av i ärendet hörda vederbörande (sid. 1—27), ävensom redogörelser dels för gällande föreskrifter om krigstidshjälp åt vissa i allmän tjänst anställda funktionärer i Danmark (sid. 27—28) och dels för Kungl. Maj:ts och riksdagens år 1915 fattade beslut om tillfällig löneförbättring (»familjelönetillägg») åt vissa lärare vid folkskolor och småskolor (sid. 29—30).

Kommitténs betänkande utmynnar i följande särskilda förslag till bestämmelser om krigstidshjälp dels åt ordinarie och dels åt extra befattningshavare:

Löneregleringskommitténs förslag.

A) *Krigstidshjälp åt ordinarie befattningshavare:*

Krigstidshjälp utgår, med nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, vilka den 1 januari 1916 ej mindre innehade ordinarie anställning med avlöning, som blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, än även på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen:

1:o) de, vilkas avlöningsförmåner i lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg, bostad med bränsle och lyse eller ersättning därför, beklädnad eller ersättning därför, ortstillägg, tillfälligt lönetillägg, dagavlöning (vid armén och marinen) och dylika till belopp eller värde på förhand bestämbara förmåner enligt 1916 års stat eller andra för det året gällande bestämmelser utgöra, krigstidshjälp oräknad, mer än 2,000 kronor för år;

2:o) de, vilka enligt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlagga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

3:o) övningslärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet; samt

4:o) gift kvinnlig befattningshavare vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till storleken av befattningshavaren tillkommande avlöningsförmåner av ovan angivna slag, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren på grund av försörjningsplikt den 1 januari 1916 underhöll:

Värdet av avlöningsförmånerna	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1	2	3	4	5 eller flera barn
	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor
Högst 1,200 kr. ....	80	160	240	320	400
från 1,200 t. o. m. 1,400 » .....	70	140	210	280	350
» 1,400 » » » 1,600 » .....	60	120	180	240	300
» 1,600 » » » 1,800 » .....	45	90	135	180	225
» 1,800 » » » 2,000 » .....	30	60	90	120	150

*Anm.* Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

### B) Krigstidshjälp åt extra befattningshavare:

Krigstidshjälp utgår, med nedan angivna undantag, till de i statens tjänst anställda icke ordinarie befattningshavare — arméns och marinens manskap inbegripet — vilka den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen:

1:o de, vilkas inkomst av befattningen, i kontant eller in natura, under år 1915 överstigit 2,000 kronor;

2:o de, vilka enligt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; och

3:o gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till storleken av de utav befattningshavaren under år 1915 åtnjutna avlöningsförmånerna i kontant och in natura, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren på grund av försörjningsplikt den 1 januari 1916 underhöll:

Värdet av avlöningsförmåner under år 1915	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1	2	3	4	5 eller flera barn
	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor	barn Kronor
Högst 1,200 kr. ....	80	160	240	320	400
från 1,200 t. o. m. 1,400 » .....	70	140	210	280	350
» 1,400 » » » 1,600 » .....	60	120	180	240	300
» 1,600 » » » 1,800 » .....	45	90	135	180	225
» 1,800 » » » 2,000 » .....	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

*Anm.* Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

**Löneregleringskommitténs motivering.**

*Allmänna synpunkter. Frågan om krigstidshjälp åt ordinarie statstjänare.*

Löneregleringskommitténs motivering för dessa förslag är, med uteslutande av några mindre väsentliga delar, av följande innehåll:

Om behövligheten av ett tillfälligt understöd åt befattningshavare i statens tjänst till mötande av de i följd av världskriget betydligt ökade levnadskostnaderna hava de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, knappast haft mer än en mening. De ytterst få avstyrkandena av gjorda framställningar om dyrtidstillägg äro icke i något enda fall grundade på tvekan om dyrtidstilläggets behövlighet i allmänhet, utan på särskilda, visst förvaltningsområde eller vissa kategorier av befattningshavare enbart berörande förhållanden, exempelvis att vid en förvaltning en för personalen förmånlig lönereglering nyligen trätt i tillämpning; att vissa befattningshavare icke vore i särskilt behov av hjälp, enär de av kronan åtnjöte fullt underhåll in natura; att dyrtidstillägg icke syntes böra tilldelas befattningshavare i högre avlöningsgrader o. s. v.

Den i stort sett enhälliga meningen om behovet av dyrtidstillägg vinner ökad betydelse, då man av åtskilliga myndigheters utlåtanden finner, att de vid tillstyrkande av dyrtidstillägg ingalunda förbisett en del förhållanden, som för vissa grupper av befattningshavare äro ägnade att i någon mån minska trycket av den dyra tiden.

I sådant avseende erinras, bland annat, om järnvägspersonalens rätt till fri transport av livsmedel å statens järnvägar, om samma personal medgiven rätt att av statens järnvägar köpa bränsle, om vissa krigsmäns rätt att av kronan till dess självkostnadspris köpa en del livsförnödenheter, munderingspersedlar o. d. samt att å kronans verkstäder få vissa reparationer utförda, ävensom därom att statens befattningshavare undgått en del olägenheter, som i följd av världskrisen drabbat andra medborgare, såsom arbetslöshet, minskning i inkomster och i vissa fall extra krigstjänstgöring.

Men om enighet sålunda i stort sett rätt om behovet av dyrtidstillägg, gå åsikterna desto mer i sär dels ifråga om de grunder, efter vilka tillägget må böra utgå, dels ock särskilt beträffande den avlöningsgräns, efter vars överskridande dylikt tillägg icke bör ifrågakomma.

I förstnämnda avseende hava två starkt motsatta meningar gjort sig gällande, den ena åsyftande »lika lön för lika arbete», den andra hyllande den s. k. behovsprincipen.

Den förra åsikten har blivit närmare utvecklad och belyst uti framställningen i ämnet från föreningen för tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar (sid. 32—34 i betänkandet).

För den så kallade behovsprincipens uteslutande tillämpning vid krigstidshjälp utbetalande har ingen enda av petitionärerna i ämnet uttalat sig; åtskilliga av dem hava emellertid, jämte det de begärt dylik hjälp efter vissa föreslagna grunder åt alla befattningshavare eller åt alla de befattningshavare, vilkas inkomst av tjänsten icke överskredde vissa belopp, hemställt, att krigstidstillägg åt »försörjningspliktiga» måtte få utgå med högre belopp än till övriga befattningshavare.

Cheferna för två av statens största institutioner, statens järnvägar och postverket, hava uttalat sina sympatier för behovsprincipens tillämpning, den förre på det sätt att tillägg borde beredas endast försörjningspliktiga, den senare under påpekande, att denna princip kommit till uttryck i den av danska riksdagen antagna lagen om dyrtidshjälp åt statstjänare. Chefen för telegrafverket har ifrågasatt utbetalande av viss krigstidshjälp åt alla funktionärer med intill 1,200 kronors årsavlöning men att av de övriga endast familjeförsörjare måtte erhålla dylik hjälp.

Någon närmare motivering för de framkomna förslagen om behovsprincipens tillämpande i tillika angiven omfattning har icke presterats. Det har ansetts vara tillräckligt att hänvisa till det faktum, att den i följd av världskriget inträdda prisstegringen i synnerligen hög grad gått ut över födoämnen samt att svårigheterna i följd av fördyringen uppenbarligen i högre grad drabbade familjeförsörjare än dem, som blott hade sig själva att draga försorg om.

Jämväl för kommittén förefaller det uppenbart, att statsverket bör, i den mån dess finansiella ställning medgiver, vidtaga åtgärder för att bereda statstjänare hjälp i den svåra situation, vari de genom krisen försatts.

De nuvarande löneregleringarna äro med få undantag fastställda före år 1914, åtskilliga hava gällt i 10 år och än längre. Löneregleringarna hava uppenbarligen icke beräknats för sådana alldeles exceptionella förhållanden, som skapats av det pågående världskriget, vars ekonomiska verkningar drabbat alla dem, vilka för sin utkomst äro beroende av en efter normala förhållanden avpassad penninglön.

Till belysande härav tillåter sig kommittén återgiva innehållet i en, på be-

gåran av chefen för statens järnvägar, från socialstyrelsen den 5 oktober 1915 avgiven promemoria rörande prisstegringen å livsmedel m. m. under kristiden.

Enligt denna har prisstegringen å livsmedel samt bränsle och lyse från juli 1914 till juli 1915 i Sveriges städer och stadsliknande samhällen för ett »normalhushåll» om man, hustru och två barn med en årlig utgiftsstat av cirka 2,000 kronor beräknats motsvara en uppgång av levnadskostnaderna i sin helhet med cirka 10 procent, under förutsättning av oförändrat kosthåll. Med avseende på övriga nödvändiga utgifter kunde sägas — heter det i promemorian — att under kristiden icke inträtt någon mera betydande förändring i fråga om hyresutgifter samt skatter, men att däremot kostnaden för kläder, skodon, olika slag av husgeråd m. m. undergått en betydande stegring, vars inflytande på årsbudgeten det dock vore ytterst vanskligt att uppskatta. Då utgifterna för kläder och skodon, som vore de avgjort mest betydande bland de här ifrågavarande, i sin helhet genomsnittligt icke uppginge till mer än 10 procent eller något därutöver av de årliga utgifterna, kunde dock fördyringen på denna grund icke antagas överstiga 2 å 3 procent av årsbudgeten.

Kristiden kunde sålunda för en normalfamilj få anses hava inneburit en stegring av levnadskostnaderna med mellan 10 och 15 procent. För lägre inkomstklasser kunde det antagas som säkert, att den relativa kostnadsökningen blivit ännu något högre.

Att någon lättnad i dyrtidens tryck icke inträffat sedan nämnda promemoria avgavs, bestyrkes nog samt av nu gällande marknadspris å vad till livets nödortf hör. Detta torde vara så allmänt känt, att någon vidare utredning härutinnan icke lär vara erforderlig.

För att något belysa de mångtaliga metoder, efter vilka en krigstidshjälp må kunna anordnas, har kommittén, med ledning av de utav socialstyrelsen utgivna »Sociala meddelanden» för november och december 1915, lämnat en översikt av formerna för dyrtidshjälp åt vissa i enskilda personers, bolags och kommuners tjänst anställda löntagare (sid. 36—38).

Av särskilt intresse torde vara att erhålla kännedom om de dyrtidstillägg, som under kristiden redan medgivits vid vissa statens institutioner anställda befattningshavare. Efter »Sociala meddelanden» för år 1915 lämnas här uppgift i berörda avseende:

flottans varvsarbetare: lönetillägg 10 procent å förutvarande löner;  
mynt- och justeringsverket: lönetillägg 10 procent, samt varuförmedling.

Ett studium av nu lämnade översikter beträffande dyrtidstillägg ger vid handen, att gifta arbetare i åtskilliga fall erhålla mer än en gång, att i enstaka fall den lägre avlönade arbetaren erhåller högre tillägg än den, som på löneskalan står högre, samt att i många fall beloppen bestämts med hänsyn jämväl till det antal barn eller andra familjemedlemmar, en var funktionär har att försörja.

I fråga om formen för och beloppet av den krigstidshjälp, som statsverket kan anses skäligen böra lämna statstjänare, har det för kommittén framstått såsom en bjudande nödvändighet, att hjälpen lämnas under sådana villkor, att dess fortsatta utbetalande icke må kunna med fog krävas, när kristiden en gång är över.

För sådant ändamål och jämväl av andra skäl, som i det följande utvecklas, har det synts kommittén angeläget, att hjälpen får utgå, icke i form av vissa procent å avlöningsförmånerna, utan i stort sett efter vad man plägar kalla behovsprincipen.

Då här alltså är fråga icke om någon lönereglering, utan om en av den exceptionella stegringen i levnadskostnaderna betingad hjälp åt de av dyrtiden hårdast drabbade statstjänarna, torde knappast några befogade invändningar kunna göras mot berörda principis tillämpning härvidlag.

Principen har enligt 1915 års riksdags beslut lagts till grund för utbetalande av så kallade familjelönetillägg åt folkskollärare m. fl., dock under uttryckligt betonande från riksdagens sida, att därigenom riksdagen »i intet avseende tagit ståndpunkt till den viktiga frågan, huruvida en kommande lönereglering för folkskollärarkåren skall i någon mån byggas på principen om särskilda lönetillägg för familjeförsörjare eller icke, utan står detta spörsmål för riksdagens vidkommande fullständigt öppet och oavgjort».

Löneregeringskommittén, som saknar anledning att i detta sammanhang yttra sig om lämpligheten av behovsprincipens tillämpning på löneregleringar i allmänhet, har efter noggrant övervägande av den nu föreliggande frågans innebörd funnit sig böra förorda samma principis tillämpning vid bestämmande av den tillfälliga hjälp, varom nu är fråga.

Visserligen hava skäl framförts för den meningen, att alla statens funktionärer borde, i förhållande till storleken av deras avlöning, beredas hjälp till mötande av den dyra tidens verkningar.

Vid bifall därtill skulle emellertid statens utgifter för ifrågavarande ändamål komma att uppgå till belopp, som icke stode i rimligt förhållande till statsverkets finansiella resurser, vilka för närvarande äro hårt anlitade för andra oundvikliga utgifter.

Då man sålunda måste utgå från det antagandet, att endast ett relativt mindre belopp kan för ändamålet disponeras, har det för kommittén tett sig såsom utom all fråga riktigare att använda de disponibla medlen uteslutande till lindrande av svårigheterna för de av dyrtiden hårdast drabbade statstjänarna, än att genom medlens fördelning utan hänsyn till graden av behovet söka hjälpa även dem, som mindre lida av dyrtiden.

Kommittén har, med andra ord, vid övervägande av alla de mångtaliga tänkbara sätten för hjälpens fördelning funnit sig mest tilltalad av tanken, att — då det, jämte avlöningens mindre belopp, huvudsakligen är befattningshavarnas försörjningsplikt mot minderåriga barn, som får anses beteckna graden av deras känning utav den dyra tiden — hjälpens utgående och beloppet av densamma böra bestämmas företrädesvis av dessa båda faktorer.

En ensamstående befattningshavare (man eller kvinna) är i ekonomiskt avseende i allmänhet betydligt gynnsammare ställd än en familjefader. Även om den förre ingalunda går fri från inverkan av krisen, har han dock, i all synnerhet då hans avlöning är lika stor som familjeförsörjarens, avgjort lättare än den senare att reda sig i de extraordinära förhållandena. Den gifta befattningshavare, som icke har minderåriga barn att försörja, är i ekonomiskt avseende i stort sett jämförlig med eller åtminstone ej väsentligen sämre ställd än den ensamme.

Bland de framställda förslagen finnas sådana, som innebära antingen, efter

mönster av den danska lagen om krigstidshjälp, ett särskilt belopp för gift man och visst belopp för vart barn, eller ock särskilda belopp för den gifte mannen, för hans hustru och för barnen.

Med den ståndpunkt, kommittén ansett sig böra intaga, är det tämligen likgiltigt, om det för en familj avsedda beloppet fördelas så, att det beräknas dels för familjefadern och dels för barnen, eller om det beräknas enbart för dessa senare. Det belopp, som avses för en var av dessa familjemedlemmar, får ju lämpas efter den metod, som härvidlag begagnas.

Att däremot beräkna ett belopp jämväl för hustru medför den orättvisan, att en familjefader, vars hustru avlidit och som fördenskull i allmänhet är nödsakad att anställa en vårdarinna för barnen, blir i avseende å krigstidshjälp sämre ställd än den befattningshavare, som har sin hustru i livet. Det förhåller sig väl nämligen så, att en hustrus arbete i hemmet i regel torde få anses mera värt än en avlönad husföreståndarinnas.

Kommittén har av nämnda skäl kommit till den slutsatsen, att den krigstidshjälp, som skall utgå, bör ställas i relation ej till antalet av vederbörande befattningshavares familjemedlemmar, utan till antalet av de minderåriga barn, som han är skyldig underhålla.

Beträffande den åldersgräns, vid vars uppnående ett barn ej längre kan anses vara i ovillkorligt behov av underhåll utav föräldrar, hava olika principer gjort sig gällande.

Vid beviljandet, på sätt förut nämnts, av familjetillägg åt folkskollärare m. fl. har 1915 års riksdag — enär pupillpension till avliden folkskollärares barn upphör att utgå när barnet fyllt 18 år — förklarat sig, i olikhet med den motionär som väckt frågan om familjetillägg, anse, »att tillvaron av barn, som vid den tidpunkt, då bestämmelserna om den tillfälliga löneförbättringen träda i kraft, överskridit denna åldersgräns, icke bör berättiga till delaktighet i löneförbättringen».

Den ålder, vid vilken ett barn ej längre är legalt berättigat till underhåll av sina föräldrar, är i § 1 av kungl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 bestämd till 15 år.

I gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910, § 19 mom. 2, är föreskrivet, att skattskyldig, vilkens taxerade belopp icke överstiger 6,000 kronor, äger erhålla nedsättning i det taxerade beloppet med 100 kronor för varje av honom på grund av försörjningsplikt underhållet barn, vars ålder vid början av det år taxeringen sker understiger 15 år; dock att för barn, som självt åtnjuter inkomst, skattskyldig äger tillgodonjuta avdrag allenast såvida och i den mån barnets inkomst understiger 100 kronor.

Med avseende å det nu ifrågavarande dyrtidstilläggets egenskap av en tillfällig hjälp åt de i ekonomiskt avseende svagast ställda statstjänarna har kommittén, i anslutning till bestämmelserna om åldersgräns i fattigvårdsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, ansett sig böra hemställa, att krigstidshjälpen må utgå i viss relation till antalet av de barn under 15 år, som vederbörande befattningshavare på grund av försörjningsplikt har att underhålla.

För utbetalande av familjetillägg åt vissa lärare vid folkskolor och småskolor är i kungl. kungörelsen den 8 oktober 1915 uppställt, bland annat, det villkor, att befattningshavaren skall hava eget *äkta* barn.

Då nu icke är fråga om en lönereglering utan om en tillfällig, av extra ordinära förhållanden betingad hjälp — man skulle nästan kunna kalla den nödhjälp — har kommittén trott sig, i anslutning till den nyss anförda föreskriften i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, icke böra i sitt förslag upptaga nyss antydda villkor.

Ett ytterligare stöd härför har kommittén funnit i riksdagens skrivelse till Konungen den 14 september 1914 (nr 265) angående familjeunderstöd åt sådant stamanställt manskap, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar. Riksdagen har i denna skrivelse förklarat sig anse det vara självklart, att det då ifrågavarande understödet, såsom ock vore fallet med enahanda understöd åt värnpliktigs familj, borde komma varje därav behövande stamanställt manskaps familj till godo och således utgå även för det fall, att hustrun icke vore lagvigd eller barnen äkta.

Bestämmandet dels av den inkomstgräns, efter vars överskridande någon krigstidshjälp icke må ifrågakomma, dels av det belopp, som skall beräknas för vart minderårigt barn, och dels av ett maximum, utöver vilket krigstidshjälp icke tillkommer en befattningshavare, bör enligt kommitténs mening ske med aktgivande ej mindre på befattningshavarnas större eller mindre behov och statsverkets förmåga att utan andra medborgares oskäligen betungande bispringa sina nödställda tjänare än även därpå, att krigstidshjälpen icke skall vara avsedd att sätta statens funktionärer i ett avgjort gynnat läge i jämförelse med rikets övriga inbyggare i allmänhet.

Enligt kungl. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910 är svensk medborgare i allmänhet skyldig att erlägga dylik skatt, så snart det taxerade beloppet eller, i fråga om äkta makar, de för dem båda taxerade beloppen sammanräknade uppgå till 800 kronor.

Direkta bidrag till statsutgifterna och således jämväl till eventuell krigstidshjälp komma sålunda att enligt gällande författningar, oavsett konsumtionsskatter, krävas även av personer, som i inkomstavseende äro avgjort sämre ställda än så gott som alla i statens tjänst anställda befattningshavare.

Häri och i de stora och oavvisliga krav, som kristiden ställer på statsverket, ligger enligt kommitténs mening ett starkt skäl att icke låta krigstidshjälpen utgå till andra än de lägst avlönade befattningshavarna.

Om man till norm härvidlag tager vederbörandes inkomster i lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg, ortstillägg, bostad, beklädnad och dylika på förhand till belopp eller värde bestämbara avlöningsförmåner och sätter gränsen till 2,000 kronor, betyder detta i realiteten, att även befattningshavare med några hundra kronors extra inkomster utöver nyss ifrågasatta gräns i de flesta fall bliva delaktiga i krigstidshjälpen.

Att sätta gränsen högre har kommittén av antydda skäl icke vågat göra, ehuru kommittén väl inser, att kristiden vållar även högre avlönade befattningshavare svårigheter, som det nog skulle vara önskligt att kunna lindra eller avhjälpa. Gränsens fastställande till 2,000 kronor står i nära överensstämmelse med vad i sådant avseende bestämts ej mindre av åtskilliga kommuner inom riket än även av den danska riksdagen.

För att emellertid från åtnjutande av krigstidshjälp utgallra sådana befattningshavare, som med hänsyn till mera betydande extra inkomster i eller utom

tjänsten eller avsevärd förmögenhet icke kunna anses vara i oavvisligt behov av understöd, bör enligt kommitténs mening en begränsning jämväl med avseende å vederbörandes allmänna ekonomiska ställning äga rum.

En analog begränsning finnes redan nu stadgad beträffande av riksdagen beviljade extra lönetillägg åt en del tjänstemän och betjante. Enligt kungl. kungörelsen den 18 juni 1915 (svensk författningssamling nr 253) äro nämligen från åtnjutande av extra lönetillägg undantagna, bland andra, de tjänstemän, vilkas inkomst av arbete, det extra lönetillägget oberäknat, under år 1914 av vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,700 kronor eller, om deras tjänstgöring är förlagd till annan ort än Stockholm, 7,500 kronor, dock att, ifall nämnda inkomster överstiga 7,000 kronor, det extra lönetillägget i intet fall må utgå med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan 7,700 kronor eller, om tjänstemannen har sin tjänstgöring förlagd till landsorten, 7,500 kronor, å ena, samt förenämnda inkomsters belopp, å andra sidan.

Att vid fastställande av villkoren för åtnjutande av nyssnämnda extra lönetillägg inkomst över en viss gräns får verka prohibitivt endast i den mån inkomsten härflyter från *arbete*, har sin naturliga förklaring däri, att det nämnda extra lönetillägget är en löneförmån, betingad av den omständigheten att vissa löneregleringar äro så gamla, att de icke längre kunna anses motsvara befattningshavarnes berättigade krav på vederlag för åt det allmänna utfört arbete. Att staten vid beviljande av dylik löneförbättring undantager dem, som genom att splittra sina arbetskrafter bereda sig en mera avsevärd inkomst utom tjänsten, är lika förklarligt som att befattningshavarnas inkomst av kapital därvid icke tillmätts någon betydelse.

Krigstidshjälpen däremot bör, såsom kommittén upprepade gånger betonat, icke betraktas såsom någon löneförmån, utan såsom en hjälp eller ett understöd på grund av allmänna extra ordinära förhållanden, och för dess beviljande bör alltså behovet — vederbörandes ekonomiska situation i allmänhet — läggas till grund.

Den bästa tillgängliga mätaren härav är taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Vid sådan taxering skall nämligen såsom inkomst anses skattskyldigs samfällda årsintäkter i penningar eller penningars värde, vare sig de härflutit av fast egendom, av kapital eller av arbete, varjämte, genom den nämnda inkomstens ökning med en sextiondel av förmögenheten, denna också i sin mån bidrager att giva ett riktigt uttryck åt vederbörandes ekonomiska ställning. Å andra sidan är den skattskyldige berättigad att vid taxeringen njuta avdrag för alla utskylder med undantag av kronoutskylder, för ränta å gäld och för vissa förluster m. m., varjämte å ort med synnerligen höga levnadskostnader i jämförelse med dem uti riket i allmänhet taxeringen kan för skattskyldiga intill vissa inkomstgränser nedsättas med högst 300 kronor. Vidare äger skattskyldig, vars taxerade belopp icke överstiger 6,000 kronor, erhålla nedsättning i det taxerade beloppet med 100 kronor för varje av honom på grund av försörjningsplikt underhållet barn, vars ålder vid början av det år, taxeringen sker, understiger 15 år. I enskilda fall, då skattskyldigas skatteförmåga är på grund av särskilda förhållanden (långvarig sjukdom, underhåll av närstående eller olyckshändelse) väsentligen nedsatt, må skattskyldiga, vilkas taxerade belopp icke överstiga vissa maxima, erhålla nedsättning i de taxerade beloppen med högst hälften eller undantagsvis, där särdeles ömmande omständigheter förekomma, fullständig befrielse från skatt.

Vid taxeringen till bevillning däremot tages ingen hänsyn varken till inkomst

av aktier i inländska bolag eller till förmögenhet, och avdrag för skuldränta medges endast i den mån räntan uppväges av inkomst utav kapital eller utgår för lånt rörelsekapital.

Hava den skattskyldiges eller, i fråga om äkta makar, deras sammanräknade årsinkomster icke uppgått till 1,200 kronor, äro 450 kronor, hava de uppgått till 1,200 kronor men icke till 1,800 kronor, äro 300 kronor av inkomsten utav kapital och arbete fria från bevilling. Det belopp, för vilket bevilling sålunda icke äger rum eller som får från uppskattad inkomst bevillningsfritt avdragas, skall ökas, där den skattskyldige huvudsakligen försörjer, jämte sig själv, sammanlagt mer än tre personer, eller å ort, där levnadskostnaderna äro synnerligen höga i jämförelse med förhållandet inom riket i allmänhet, ävensom där skattskyldigs skatteförmåga eljest på grund av särskilda förhållanden (långvarig sjuklighet, stark skuldsättning, olyckshändelse o. d.) är väsentligen nedsatt. Denna ökning må icke för någon skattskyldig eller, i fråga om äkta makar, för dessa gemensamt överstiga 200 kronor, utan så är att det föreligger något av de särskilda förhållanden, varom nyss är sagt, då ökningen må uppgå till högst 400 kronor.

Gäller det nu att avgöra, vilken av dessa två taxeringsmetoder, för bevilling eller för inkomst- och förmögenhetsskatt, som kan anses tjänligast att giva en allsidig belysning av en persons ekonomiska ställning, lär valet icke vara svårt, enär enligt den äldre metoden, för bevillingstaxering, hänsyn tages allenast till en del av de faktorer, som konstituera en persons skatteförmåga, då däremot den modernare metoden för inkomst- och förmögenhetsskattetaxering söker för erhållande av en så vitt möjligt rättvis beskattningsgrund låta alla faktorerna spela in vid fastsläandet av en persons skattskyldighet.

Med hänsyn, å ena sidan, till de med åtskilliga befattningar förenade extra inkomster och, å andra sidan, till de avdrag, som vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt äro medgivna, torde man vara berättigad antaga, att i stort sett villkoret att den fasta avlöningen ej får överstiga 2,000 kronor är en något strängare begränsning än ett villkor, att taxeringen till inkomst- och förmögensskatt ej får överstiga samma belopp.

För vinnande av största möjliga enkelhet har det emellertid synts kommittén önskligt, att i fråga om dessa båda nära sammanhörande begränsningar av rätten till krigstidshjälp strecket drages vid ett och samma belopp, 2,000 kronor.

Av kommitténs uppfattning i fråga om behovssynpunktens anläggande vid krigstidshjälpens fördelning följer emellertid, att, då behovet i allmänhet måste antagas vara större i mån som inkomsten är låg och barnantalet stort, en gradering av krigstidshjälpens enligt därefter avpassade grunder bör äga rum. Huru en sådan uppdelning bör ske, är ju i stort sett en smaksak. Detsamma gäller om bestämmandet av krigstidshjälpens absoluta maximum för befattningshavare i de skilda avlöningskategorierna.

Efter överbäggande av alla på frågan inverkan omständigheter och med hänsyn tagen ej blott till angelägenheten att i första hand bringa hjälp åt dem, som kunna antagas vara i största behov därav, utan även till nödvändigheten att icke allt för hårt belasta rikets övriga skattdragande inbyggare, bland vilka säkerligen många lida av dyrtiden i ännu högre grad än statens i de lägre avlöningsgrupperna stående tjänare, har kommittén beslutat sig för att föreslå krigstidshjälpens utgående efter förut angivna grunder.

Inom kommittén har ifrågasatts, att gruppindelningen skulle baseras, icke på storleken av befattningshavarnas fasta avlöningsförmåner, utan på deras taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Då det emellertid för de myndigheter, som skola verkställa utbetalning av krigstidshjälp, torde vara förenat med relativt lindrigt besvär att med ledning av de lätt tillgängliga uppgifterna om vederbörandes fasta avlöningsförmåner uppgöra en utbetalningslista och ur listan sedermera stryka dem, som befinnas vara taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, medan däremot uppgörande av en dylik lista enligt taxeringen men med iakttagande tillika att vederbörandes fasta avlöningsförmåner för år räknat ej överstege 2,000 kronor, säkerligen bleve betydligt mera tidsödande, har kommittén — när det här gäller utbetalning av medel till tiotusentals befattningshavare — ansett själva gruppindelningens verkställande med ledning av taxeringen, om än teoretiskt riktigare än samma indelnings baserande på de fasta avlöningarnas storlek, av rent praktiska skäl icke böra äga rum.

De flesta petitionärerna i ämnet hava begärt, att krigstidshjälp måtte få av dem åtnjutas retroaktivt från 1915 års början. De synas alltså hava önskat få krigstidshjälpen betraktad såsom ett från 1915 års början löpande avlöningstillägg.

Däremot må här erinras, hurusom kommittén uppgjort sitt förslag under den uttryckliga förutsättningen, att krigstidshjälpen icke bör betraktas såsom en avlöningsförmån i egentlig mening, utan som en av den exceptionella dyrtiden betingad, för en gång utgående gratifikation eller nödhjälp. Naturligtvis utesluter ett sådant sätt att se saken ingalunda möjligheten, att det ett kommande år kan, i den mån dyrtidens verkningar fortfara, befinnas skäligt att ännu en gång bereda statsfunktionärer en dylik hjälp.

Då emellertid den krigstidshjälp, som efter proposition av Kungl. Maj:t kan varda av 1916 års riksdag beviljad, måste antagas vara behövlig för täckande åtminstone delvis av redan åsamkade utgifter, torde samma hjälp få utbetalas redan under år 1916.

Med hänsyn såväl till nu nämnda omständighet som även till önskvärdheten att så mycket som möjligt begränsa det ändock säkerligen rätt betungande arbetet med krigstidshjälpens utbetalande, redovisande och kontrollerande, synes det kommittén önskvärt, att hela det belopp, som i dylik hjälp nu kan komma att tillerkännas en befattningshavare, må varda på en gång till honom utbetalt.

Vaktmästarna i statsdepartementen samt i kommerskollegiet, statistiska centralbyrån och överintendentsämbetet åtnjuta sedan några år tillbaka »provisoriska avlöningstillägg», avsedda att uppbära deras avlöning till samma belopp, som tillkommer vaktmästare i nyreglerade ämbetsverk. Då de förstnämnda emellertid åtminstone i regeln icke äro skyldiga att bidra till sin egen pensionering, har från avlöningstillägget avdragits så stort belopp — avrundat till resp. 30 och 25 kronor — som motsvarar pensionsavgiften.

En vaktmästare i ett statsdepartement uppbär sålunda en begynnelseavlöning av 1,175 kronor, medan en vaktmästare i ett nyreglerat centralt ämbetsverk uppbär en begynnelseavlöning av 1,200 kronor. För att likställa dessa två vaktmästare i fråga om rätt till krigstidshjälp borde, strängt taget, bestämmelse utfärdas därom,

att vid beräkning av de fasta avlöningsförmånerna för vaktmästare samt med dem jämförliga befattningshavare i statsdepartementen och övriga nyssnämnda ämbetsverk böra i dessa avlöningsförmåner inräknas de belopp, som av nyss angiven anledning avdragas från de tillfälliga avlöningstilläggen. Då saken emellertid är av synnerligen ringa, om ens någon, ekonomisk innebörd, har kommittén, i syfte att ej onödigtvis komplicera föreskrifterna rörande krigstidshjälpen, ansett sig kunna bortse från den lilla extra förmån, som sålunda i ett eller annat fall må kunna komma dessa vaktmästare till godo.

Villkoren för delaktighet i krigstidshjälpen torde lämpligast böra hänföra sig till år 1916 på det sätt, att innehavandet av ordinarie anställning och försörjningsplikten mot minderåriga barn bedömas efter förhållandet vid nämnda års ingång samt värdet av de fasta avlöningsförmånerna bedömes efter 1916 års stat och andra under år 1916 gällande föreskrifter, likasom också den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som jämlikt 30 § i kungl. förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering den 28 oktober 1910 skall vara avslutad i länen senast den 15 maj och i Stockholm senast den 15 juni 1916, bör vara normerande beträffande befattningshavares delaktighet i krigstidshjälpen.

Å staterna för rikets allmänna läroverk finnas för ordinarie övningslärare upptagna följande löneförmåner:

för teckningslärare och gymnastiklärare: vid realskola tre lönegrader å 700, 800 och 900 kronor; vid högre allmänt läroverk fyra lönegrader å 1,400, 1,600, 1,800 och 2,000 kronor; och för musiklärare: vid realskola tre lönegrader å 550, 650 och 750 kronor samt vid högre allmänt läroverk fyra lönegrader å 1,100, 1,300, 1,500 och 1,700 kronor.

Gymnastiklärare, som fått sig ålagd en mera ansträngande eller omfattande tjänstgöring, må åtnjuta skäligt tilläggsarvode till det belopp, som med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t bestämmes, dock ej till högre belopp än 650 kronor för år.

Teckningslärare är skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra vid realskola 8 timmar och vid högre allmänt läroverk 15 timmar i veckan. Musiklärare är skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra vid realskola 6 timmar och vid högre allmänt läroverk 12 timmar i veckan. Ytterligare tjänstgöring kan åläggas tecknings- och musiklärare mot en årlig ersättning för varje veckotimme av 80 kronor i första, 95 kronor i andra, 110 kronor i tredje och, vid högre allmänt läroverk, 125 kronor i fjärde lönegraden, dock under iakttagande därav, att ersättning för extra tjänstgöring ej må utgå för högre antal veckotimmar än 24 till teckningslärare vid realskola, 17 till teckningslärare vid högre allmänt läroverk och 3 till musiklärare.

Beträffande gymnastiklärarna finnas inga bestämmelser om skyldighet för dem att för den fastställda lönen tjänstgöra någon viss minimitid, men deras likställighet i avlöning med teckningslärarna torde giva anledning förutsätta, att deras arbetstid är väsentligen lika med dessas.

Med avseende å nu ifrågavarande befattningshavares jämförelsevis ringa ordinarie tjänstgöringsskyldighet ävensom därå, att en till normalt mått utsträckt arbetstid — av lärarlönenämnden beräknad till 32 timmar i veckan — i den mån den inom läroverken tages i anspråk, i allmänhet torde flytta befattningshavarna upp till en

inkomst av mer än 2,000 kronor, har kommittén ansett dessa funktionärer icke böra komma i åtnjutande av krigstidshjälp.

Vad som här sagts gäller i huvudsak även övningslärare vid högre lärarinneseminariet.

Enligt den danska lagen om krigstidshjälp kunna personer, vilka såsom en fast del av lönen utav staten åtnjuta fri kost, icke erhålla krigstidshjälp. Det har ifrågasatts, huruvida icke ett liknande undantag borde göras beträffande rätten till krigstidshjälp åt svenska statstjänare.

Uppenbart är, att en ensamstående befattningshavare, som av kronan åtnjuter full försörjning, innefattande kost, beklädnad och bostad m. m., endast i ytterst obetydlig mån beröres av den dyra tiden. Enligt kommitténs förslag skulle dylika ensamstående befattningshavare ej heller erhålla någon krigstidshjälp.

Helt annorlunda ställer sig saken för dem, som hava försörjningsplikt mot barn. Ett exempel skall lätteligen klargöra detta.

Vid marinen finnas enligt 1915 års stat anställda 896 underofficerskorpraler (sjömän och kustartillerister i 1:a lönegraden). Med ledning av uppgifter, som lämnats i en utav vissa bland dessa gjord framställning om krigstidshjälp, har inom kommittén verkställts en beräkning, utvisande att dessa underofficerskorpraler, vilka i stor utsträckning bildat familj och begagna sig av lämnat medgivande att bo utom kasern, kunna antagas hava sammanlagt omkring 1,500 barn.

Nu är det visserligen sant, att ett slags krigstidshjälp kan sägas tillfalla denna personal så till vida, som stegringen i matvarupriserna medfört en motsvarande stegring i värdet av naturaportionen och alltså även i den ersättning, som för ej uttagen portion utgår.

Den sålunda utgående högre ersättningen kan emellertid icke ens tillnärmelsevis motsvara den stegring i kostnaderna för eventuellt åliggande försörjningsplikts uppfyllande, som av dyrtiden framkallas. Vidare bortfaller för denna personal vinsten av den högre portionsersättningen väsentligen därigenom, att endast en obetydlig kontingent av sagda personal tjänstgör under sådana förhållanden — d. v. s. i land — att kontant ersättning i stället för naturaportion utgår. Ombord utgår nämligen portionen in natura.

Om ifrågavarande underofficerskorpraler, vilkas avlöningsförmåner i medeltal hava ett värde av 1,200—1,400 kronor, tilldelades krigstidshjälp enligt av kommittén för ordinarie befattningshavare föreslagna grunder, skulle kostnaden härför belöpa sig till omkring 100,000 kronor.

Det förefaller kommittén vara synnerligen önskvärt, att denna personal, trots att den är berättigad åtnjuta underhåll in natura av kronan, får bliva delaktig i krigstidshjälpen.

Enahanda omständigheter, som sålunda föreligga beträffande underofficerskorpraler vid marinen, göra sig även, om än i mindre grad, gällande i fråga om manskap av 2:a lönegraden vid marinen samt, med vissa modifikationer och i mindre omfattning, jämväl beträffande annat stamanställt manskap vid marinen och armén.

Vid nu anförda förhållanden har kommittén ansett sig böra i sitt förslag till erhållande av krigstidshjälp inbegripa jämväl sådana befattningshavare, som äga rätt att av kronan åtnjuta fullt underhåll in natura, under förutsättning naturligtvis att de i övrigt uppfylla villkoren för delaktighet i dylik hjälp.

Här bör emellertid anmärkas, att ovan angivna krigsmän väl icke kunna anses falla under benämningen ordinarie befattningshavare, vadan krigstidshjälpen åt dem torde böra inberäknas i det belopp, som kan vardas beviljat till dylik hjälp åt statens extra befattningshavare.

Det synes kommittén vara billigt och lämpligt, att krigstidshjälp får utgå till ordinarie befattningshavare ej blott å rikets stat utan även vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, vilka institutioner åtnjuta statsanslag och vilkas avlöningsstater fastställas av Konung och riksdag.

I överensstämmelse med vad som bestämts i fråga om familjelönetillägg åt folkskollärare m. fl. har kommittén i sitt förslag från delaktighet i krigstidshjälpen uteslutit gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Det av kommittén uppgjorda förslag, för vars motivering nu redogjorts, avser, såsom nämnts, allenast sådana befattningshavare, vilka innehåva ordinarie anställning med avlöning, som blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

Extra ordinarie personal användes emellertid i stor utsträckning vid åtskilliga statsinstitutioner, särskilt vid de s. k. affärsdrivande verken, bland dem framför allt statens järnvägar.

För att giva en antydan om storleken av denna personal må nämnas, att enligt Sveriges officiella statistik, »Sveriges järnvägar år 1914», medeltalet under samma år i statens järnvägars tjänst anställda icke ordinarie befattningshavare eller, såsom de vid statens järnvägar benämnas, »extra ordinarie» och »extra» befattningshavare (*tillfälliga* arbetare ej medräknade) med högst 2,000 kronors avlöning uppgick till ej mindre än 7,751 personer, motsvarande ungefär 65 procent av den ordinarie personalen i motsvarande avlöningsställning.

Erinras må även, hurusom betjäningsspersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka icke är uppförd å ordinarie stat.

*Krigstids-  
hjälp åt extra  
personal.*

Bestämmelserna om den extra ordinarie personalens avlöning skifta högst betydligt.

För vissa verk, exempelvis post-, telegraf- och vattenfallsverken, är föreskrivet, att grunderna för extra personals avlöning bestämmas av Kungl. Maj:t. Vid statens järnvägar däremot äger styrelsen rätt att härom fatta beslut, och denna sin rätt synes styrelsen kunna delegera på underordnade myndigheter.

En mängd extra befattningar äro med arvoden uppförda i vederbörande institutioners av Konung och riksdag fastställda avlöningsstater.

I fråga om avlöning åt amanuenser och dylika biträden vid ämbetsverk hava i sammanhang med avlöningsstaters fastställande meddelats vissa bestämmelser, särskilt angående arvodets lägsta och högsta belopp.

I vissa fall, då det tillkommer vederbörande institutioners styrelser att bestämma den extra personalens avlöning, hava tillägg till avlöningen i anledning av dyrtiden redan blivit beviljade. Såsom exempel härpå torde böra erinras, hurusom, enligt vad som framgår av »Sociala meddelanden» för år 1915, flottans varvsarbetare samt mynt- och justeringsverkets arbetare tilldelats 10 procent dyrtidstillägg.

Kommittén har antagit, att dess uppdrag egentligen avsett att uppgöra förslag

och kostnadsberäkning beträffande krigstidshjälp åt de ordinarie befattningshavare, vilkas avlöning bestämts av Konung och riksdag eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder. Men därjämte har kommittén hållit före, att, sedan grunderna för krigstidshjälp åt den ordinarie personalen fastslagits, samma grunder med erforderliga modifieringar borde komma i tillämpning vid bestämmande av dylik hjälp åt extra personal.

Det har nämligen syntts kommittén, att extra personal, i den mån den har och under viss tid haft stadigvarande anställning samt är i behov av hjälp — i följd av låga inkomster och försörjningsplikt mot minderåriga barn — bör i likhet med ordinarie personal komma i åtnjutande av krigstidshjälp.

Att låta sådan hjälp komma extra personal till godo efter i allo samma grunder som av kommittén föreslagits beträffande den ordinarie personalen är emellertid icke möjligt, väsentligast av den anledningen, att en mängd extra befattningshavare hava så kort daglig tjänstgöringstid, att deras verksamhet måste antagas vara huvudsakligen inriktad på arbete utanför den ifrågavarande tjänsten. För att taga ett exempel: om de ovan för ordinarie personal föreslagna grunderna tillämpades beträffande krigstidshjälp åt den extra personalen, skulle en person, som åtagit sig att för 15 kronor i månaden vakta grindarna vid en korsning mellan järnväg och landsväg, kunna få i krigstidshjälp uppbära mer än arvodets dubbla belopp.

Att emellertid vissa av de villkor och förutsättningar, som föreslagits för rätt till krigstidshjälp åt ordinarie befattningshavare, även böra, om än med någon modifikation, uppställas beträffande dylik hjälp åt extra befattningshavare, lär ej kräva vidare motivering. Detta gäller särskilt villkoret angående försörjningsplikt mot minderåriga barn och bestämmandet av de inkomst- och taxeringsbelopp, som begränsa rätten till åtnjutande av krigstidshjälp.

Att, såsom för de ordinarie befattningshavarna föreslagits, differentiera understödets storlek efter beloppet av vederbörandes fasta, på förhand till belopp eller värde bestämbara årsavlöning låter sig däremot icke alltid göra, när den extra personalens avlöning i mycket stor utsträckning utgår efter s. k. premieackord eller andra betingsformer och dess storlek följaktligen ofta icke kan för ett visst år bedömas före årets slut. Differentieringen torde därför böra göras med ledning av den avlöning, befattningshavarna faktiskt uppburit under ett gånget år.

Om, såsom billigt synes vara, krigstidshjälp skall tillerkännas extra personal, synes såsom villkor därför böra föreskrivas, utom att vederbörande befattningshavare skall vara den 1 januari 1916 i stadigvarande tjänst anställd, att han jämväl under någon tid omedelbart dessförinnan, förslagsvis ett år, skall hava vid samma institution innehaft dylik anställning, allt med en daglig arbetstid i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat, och vidare att hans inkomst av befattningen under år 1915 icke överstigit 2,000 kronor.

Visserligen innebär detta senare villkor, att en extra befattningshavare med en löneinkomst av något mer än 2,000 kronor icke kan få någon krigstidshjälp, medan däremot en ordinarie befattningshavare med motsvarande inkomst kan — då beträffande honom uti ifrågavarande avseende hänsyn tages endast till den fasta avlöningen — erhålla dylik hjälp; men dels torde extra befattningshavare endast i

ett ringa antal fall komma upp till en så hög avlöning, dels torde det i och för sig icke vara något att erinra däremot, att den ordinarie personalen i dylika gränsfall beredes någon liten förmån framför den extra personalen.

I sådana fall, då, såsom beträffande flottans varvsarbetare samt arbetare vid mynt- och justeringsverket, dyrtidstillägg under tid efter världskrigets utbrott redan blivit extra befattningshavare tillagt, torde den krigstidshjälp, som kan komma att till honom utgå, böra i motsvarande mån reduceras.

Däremot synes dylik reduktion icke böra äga rum i sådana fall, då den extra personalen under denna tid erhållit en avlöningsförhöjning, vilken, såsom förhållandet är med det av järnvägsstyrelsen utdelade tillfälliga lönetillägget åt extra personal, är avsedd att utgöra, icke en krigstidshjälp, utan ett lönetillägg för uppbringande av den extra personalens avlöning till ett i jämförelse med den ordinarie personalens avlöning skäligt belopp.

Arméns och marinens manskap synes böra ifråga om rätt till krigstidshjälp jämnställas med extra personal.

En ledamot av löneregleringskommittén har varit av skiljaktig mening i så måtto, att han ansett taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt böra läggas till grund, ej blott, såsom kommittén föreslagit, för angivande av den ekonomiska ställning, vid vilken befattningshavare uteslutas från delaktighet i krigstidshjälp, utan även för bestämmande av det belopp, som till vederbörande finge utgå för vart barn. Reservantens förslag, som jämväl innebär i stort sett en icke obetydlig höjning av de belopp, som inom olika grupper skulle utgå för vart barn, är av följande lydelse:

Särskild  
mening inom  
löneregleringskommit-  
tén.

»Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag,

a) till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade ordinarie anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

b) till de i statens tjänst anställda icke ordinarie befattningshavare, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlik institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) övningslärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinne-seminariet;<sup>1</sup> och

3:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flera barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor.....	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor...	70	140	210	280	350
» 1,200 » » » 1,400 » ...	60	120	180	240	300
» 1,400 » » » 1,600 » ...	50	100	150	200	250
» 1,600 » » » 1,800 » ...	40	80	120	160	200
» 1,800 » » » 2,000 » ...	30	60	90	120	150

*Anm.* Med befattningshavare i statens tjänst likställas med avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.»

Ytterligare  
inkomna  
framställ-  
ningar.

Under den tid som förflutit från det löneregleringskommitténs förslag i ämnet avgavs hava ytterligare följande framställningar i ämnet inkommit, nämligen från

*Generalpostdirektören*, som förklarar sig anse riktigt och behövt,

<sup>1</sup> Bestämmelsen i detta moment torde till äventyrs fordra någon komplettering beträffande befattningshavare med mer än 2,000 kronors avlöning.

att gränsen för krigstidshjälpens utgående sättes, icke såsom kommittén föreslagit, vid åtnjutande av fasta avlöningsförmåner till värde av 2,000 kronor utan vid 1,000 kronor högre belopp, enär i annat fall tjänstemännen inom den lägst avlönade gruppen av postverkets kvalificerade personal — postexpeditörerna — vilka vore i verkligt behov av ett tillfälligt understöd, icke skulle bliva delaktiga i krigstidshjälp;

*postmästaren Nils Lindqvist och postkontrollören K. A. Carstenson*, vilka begärt, att jämnväl tjänstemän med högre avlön än 2,000 kronor måtte komma i åtnjutande av krisunderstöd samt att bestämmande av en viss avlöningsgräns uti ifrågavarande hänseende måtte ske utan inberäkning av eventuellt ortstillägg;

till möte i Nässjö samlade *järnvägs-, post- och telegraf-tjänstemän*, vilka uttalat sitt ogillande av löneregleringskommitténs förslag, i vad det innebure, att ingen hjälp skulle erhållas för det svåra dyrtidsåret 1915, att en mängd statstjänare i de lägsta lönegraderna lämnades alldeles ohjälpta, att tjänstemän i annars lika lönegrad skulle erhålla minskat tillägg allt efter som deras tjänstgöringsort vore särskilt markerad dyrort, samt att äldre tjänsteman med ungefär lika totalinkomst som en nyinträdd kamrat och med lika försörjningsplikt skulle i en del fall bli utan tillägg, medan den yngre erhöle sådant;

till möte i Härnösand församlade *post-, tull-, telegraf- och fångvårdstjänstemän av lägre grad*, vilka anhålla, att även de tjänstemän av lägre grad, som icke inbegripits i löneregleringskommitténs förslag, måtte komma i åtnjutande av krigstidshjälp;

»*statstjänare i Malmö med omnejd, tillhörande post-, tull- och telegraf-verken samt järnvägarna och fångvården*», vilka hemställa,

att krigstidstillägget må bestämmas till sådant belopp, att det i verkligheten utgör ersättning såväl för föregående som 1916 års dyrtid;

att tjänsteman må tilläggas viss ersättning för sig själv och hustru eller i stället för denna anställd husföreståndarinna samt därtill ett mindre tillägg för *varje* bar, som, oberoende av viss ålder, försörjes av tjänstemans lön;

att, därest ersättningen skall minskas i förhållande till inkomstens storlek, från inkomsten till tjänsteman å dyrort skola avräknas de tilläggsbelopp till själva lönen, som till följd av dyrtiden utgå; och

»att krigstidstillägg tillerkännes statstjänare efter här angivna grunder upp till en i detta avseende renodlad inkomst, som till väsentlig del överstiger den i förslaget såsom högst angivna»;

till möte i Trelleborg församlade *järnvägs-, post-, tull- och telegraf-tjänstemän*, vilka begära sådan ändring i det av löneregleringskommittén

framlagda förslaget, »att alla tjänstemän i de lägre lönegraderna erhålla krigstidshjälp för det synnerligen svåra dyrtidsåret 1915, att de å särdeles dyra orter bosatta inte få ett i följd därav minskat tillägg liksom att sådant bör kunna utgå till befattningshavare med över 2,000 kronors inkomst»;

till möte i Krylbo samlade befattningshavare vid *post, järnväg och telegraf*, vilka begära att alla de lägst avlönade statstjänarna må erhålla en rättvis och rimlig krigstidshjälp, ökad i mån av ökad försörjningsplikt, samt att denna hjälp må utgå även för år 1915;

representanter för *järnvägs-, post-, tull-, fångvårds- samt telefon och telegrafmannaförbundens avdelningar i Norrköping*, vilka begära krigstidshjälp åt alla statstjänare av lägre grad med högst 2,400 kronors avlöning, dyrorts- och kallortstillägg oberäknade, samt att särskilda belopp därvid må beräknas för befattningshavares hustru och för vart och ett av hans barn;

*föreningen för tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar*, som upprepar sin förut gjorda hemställan, att dyrtidstillägg måtte få utgå till *alla* befattningshavare, icke blott till de lägst avlönade, samt att detsamma måtte beräknas procentvis och för alla lika, »varvid möjligen ett visst högsta belopp kunde fastställas för själva dyrtidstillägget, däremot ingen avlöningsgräns för rätten att komma i åtnjutande av sådant tillägg»;

*Sveriges lokomotivmannaförbunds styrelse*, som begär krigstidshjälp med 25 kronor i månaden åt var och en av den ordinarie personalen av lägre grad med högst 2,100 kronors årsarvode;

*Svenska statsbanornas lokomotivförareförening*, som begär dyrtidstillägg åt lokomotivförare med 25 kronor i månaden från och med år 1915 tills ny lönereglering kommer till stånd;

A. Ferm, A. O. Törnberg och C. Winberg, »för *Svenska järnvägs-mannaförbundets styrelse*», som — under anförande, att följden av en proposition till riksdagen om krigstidstillägg efter de av löneregleringskommittén föreslagna grunderna säkerligen skulle bli, att den pliktrogna och skötsamma, i de krigförande länderna eftersökta svenska statsbanepersonalen skulle komma att i stor utsträckning söka sig arbetsanställning där, varest existensmöjligheterna vore mest fördelaktiga — hemställt, att kristillägg, graderade efter värdet av avlöningsförmånerna, undantagandes kallorts- och dyrortstillägg, måtte för år 1916 beredas alla ordinarie befattningshavare, vilkas nyssberörda avlöningsförmåner uppginge till högst 2,400 kronor och vilka vid 1915 års taxering påförts inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 2,400 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; att tilläggen måtte få utgå med 30—100 kronor för en var befattningshavare, med 20—50 kronor för befattningshavares

hustru eller husföreståndarinna och med 20—50 kronor för vart och ett av befattningshavaren på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som vid ingången av år 1916 icke fyllt 15 år; och att kristillägg efter enahanda grunder måtte få utgå även till icke ordinarie befattningshavare, vilka den 1 januari 1916 innehade stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat;

till möte i Linköping samlade *ordinarie och extra befattningshavare vid statens järnvägar, post, telegraf, telefon, tull och fångvård*, som hemställa, att krigstidstillägg måtte få utgå enligt följande grunder:

Inkomstgränser	Befattnings- havare	Hustru, resp. husföreståndarinna	För varje barn
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Intill 1,200	100	50	50
1,200—1,400	90	45	45
1,400—1,600	80	40	40
1,600—1,800	70	35	35
1,800—2,000	60	30	30
2,000—2,200	45	25	25
2,200—2,400	30	20	20;

*kvinnliga telefontjänstemannaföreningen*, som begär dyrtidstillägg med 15 kronor i månaden från och med år 1915 åt de vid rikstelefonstationerna anställda kvinnliga befattningshavare, vilkas årsinkomst ej överstiger 1,800 kronor;

*Sveriges fångvårdsmannaförbund*, som begär krigstidshjälp åt alla statstjänare med mindre än 2,400 kronors lön eller inkomst;

fanjunkarna Henning Peterson och O. Möller, »tillhörande *svenska underofficersförbundets styrelse*», som förnya sin förut gjorda framställning om dyrtidstillägg åt arméns underofficerare med 300 kronor per år;

*landskanslisten Henning Lind*, som hemställer, att landskanslister och landskontorister må komma i åtanke vid krigstidshjälps utdelande;

*svenska hospitalspersonalens förbundsavdelning nr 13*, som hemställer om kristillägg enligt följande grunder:

Inkomstgräns	Befattnings- havare	Hustru	Varje barn under 18 år
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Intill 1,200	120	60	60
1,200—1,400	100	55	55
1,400—1,600	80	50	50
1,600—1,800	70	45	45;

*universitetskanslern*, som gör framställning om dyrtidstillägg med 20 procent av den kontanta lönen åt Uppsala universitets skogvaktare; *läroverkslärarnas riksförbunds styrelse*, som hemställer, att vid de allmänna läroverken anställda befattningshavare med mindre än 2,000 kronors avlöning måtte varda delaktiga i krigstidshjälpen; och

*statens vaktmästares förening*, som begär, att samtliga vaktmästare i de centrala ämbetsverken, hovrätterna, landsstaten och landsarkiven samt vid flottans station i Stockholm måtte från och med år 1915 och tills vidare få »ett extra lönetillägg av 10 procent å begynnelselönen för de ordinarie och för de extra ordinarie å deras för året uppburna arvode, utom vad kommittén föreslagit».

Departement-  
mentschefen.

I fråga om behovet av krigstidshjälp åt de ekonomiskt svagast situerade statstjänarna samt de allmänna principerna för sådant understöds utmätande är jag i huvudsak ense med löneregleringskommittén, vars i dessa avseenden enhälliga mening alltså synes mig böra med vissa mindre modifikationer vinna tillämpning.

Understöd torde alltså böra utgå både till ordinarie och till extra befattningshavare i statens tjänst, vad de senare beträffar dock endast under förutsättning att de den 1 januari 1916 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

För sitt förslag att hjälpen endast bör tillkomma dem, som hava minderåriga barn att försörja, har kommittén enligt min mening anført fullgoda skäl, likasom jag finner förslaget om det högsta antalet barn, som får influera på hjälpens storlek, lämpligt avpassat.

Vad kommittén anført om den åldersgräns, efter vars uppnående ett barn ej längre kan anses vara i ovillkorligt behov av underhåll utav föräldrar; om reduktion av krigstidshjälpen för den, som efter ingången av augusti månad 1914 redan erhållit särskilt dyrtidstillägg; och om befattningshavares vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning likställighet med befattningshavare i statens tjänst i avseende å rätt till krigstidshjälp föranleder ingen erinran från min sida.

Enligt kommitténs förslag skulle från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas, bland andra, övningslärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminarier.

I regel torde dessa befattningshavare komma över den föreslagna skattegränsen — även om, såsom ifrågasatt blivit, denna kommer att

bestämmas icke efter befattningshavarnas inkomst utan efter deras taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt — men detta torde dock ingalunda alltid vara händelsen. Det kan då knappast vara billigt, att de, som falla under nämnda gräns, skulle på grund av den utav lönerегleringskommittén åberopade omständigheten — jämförelsevis ringa ordinarie tjänstgöringsskyldighet — uteslutas från delaktighet i krigstidshjälpen, och detta så mycket mindre, som enahanda omständighet skulle kunna anföras jämväl beträffande någon eller några andra grupper bland övriga befattningshavare, till vilka krigstidshjälp enligt förslaget skulle komma att utgå.

Ifrågavarande av lönerегleringskommittén föreslagna undantag synes fördens skull böra bortfalla.

Vattenfallsstyrelsen har vid besvarande av nådig remiss rörande kostnaden för krigstidshjälp åt extra ordinarie personal vid styrelsen och statens vattenfallsverk framhållit, att enligt gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk Kungl. Maj:t ägde fastställa grunderna för avlöning till extra tjänstemän, som användas för driften vid statens vattenfallsverk, samt att avlöningsbestämmelser för arbetarna vid statens vattenfallsverks drift och underhållsarbeten utfärdades av vattenfallstyrelsen. Det syntes därför knappast vara behöfligt att göra framställning till riksdagen angående krigstidshjälp åt sistnämnda personal. I varje fall borde enligt vattenfallsstyrelsens mening eventuell krigstidshjälp åt såväl ordinarie som extra driftpersonal vid statens affärsdrivande verk icke inberäknas i det särskilda anslag för krigstidshjälp, som kunde komma att äskas av riksdagen, utan, liksom övriga avlöningsförmåner för driftpersonalen vid statens affärsdrivande verk, utgå direkt av vederbörande verks inkomster. Detta behövde dock icke, vad statens vattenfallsverk beträffade, föranleda någon ändring av de i 1916 års statsverksproposition beräknade inkomstöverskotten från detta verk, enär nämnda inkomstöverskott endast vore approximativt beräknade.

Vad åter anginge personalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbeten, vilken personals avlöning utginge av de för statens vattenfallsverk anvisade kapitalökningsanslagen enligt grunder, som fastställdes av styrelsen, hade styrelsen trott sig kunna utgå ifrån, att personal av denna art icke varit avsedd i den nådiga remissen. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som föreläge med avseende å ifrågavarande personals avlöningsförhållanden, borde enligt vattenfallsstyrelsens mening denna personal undantagas vid eventuell framställning till riksdagen om beviljande av krigstidshjälp. Upplysningsvis har sty-

relsen meddelat, att styrelsen beslutat höjning med 2 öre av samtliga timlöner för arbetarna vid ifrågavarande anläggningsarbeten, vilken höjning tillämpades från och med den 1 mars 1916.

Mot styrelsens förslag som enligt vad jag under hand inhämtat avser att från åtnjutande av krigstidshjälp undantaga arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena har jag intet att erinra.

I anledning av en till järnvägsstyrelsen avlåten nådig remiss med anmodan att lämna en approximativ uppskattning av kostnaden för krigstidshjälp åt extra ordinarie och extra personal vid statens järnvägar enligt de av löneregleringskommittén föreslagna grunderna har styrelsen meddelat, att ifrågavarande kostnad approximativt beräknats till 400,000 kronor. I denna beräkning hava icke medtagits arbetarna vid statens järnvägsbyggnader och dubbelspårsanläggningar eller därmed jämförliga företag, vilka arbetare (s. k. järnvägs- eller byggnadsarbetare) i avseende å anställningsvillkor och avlöningsförhållanden intoge en sådan ställning, att de enligt styrelsens mening icke vore att hänföra till de i den nådiga remissen avsedda personalgrupperna och beträffande vilkas avlöning det tillika vore att märka, att densamma icke utginge av trafikmedel utan av de för de respektive företagen anvisade anslagen.

Mot styrelsens uppfattning, att ifrågavarande vid järnvägsbyggen anställda arbetare, vilkas avlöning styrelsen äger bestämma, icke böra inräknas bland dem, om vilkas förseende med krigstidshjälp nu är fråga, har jag intet att erinra.

I anledning av en till medicinalstyrelsen avlåten nådig remiss, däri styrelsen anbefallts att inkomma med en approximativ uppskattning utav kostnaden för beredande av krigstidshjälp åt extra ordinarie personal vid styrelsen med underlydande förvaltningar enligt de av löneregleringskommittén föreslagna grunderna, har styrelsen i skrivelse till finansdepartementet den 30 mars 1916 anfört följande.

Den styrelsen underlydande extra ordinarie personal, som hade någon betydelse vid ifrågavarande uppskattning, vore personalen vid statens anstalter för sinnessjuka. Övrig vid styrelsen eller underlydande förvaltningar anställd extra ordinarie personal vore så obetydlig till antalet, att den icke syntes behöva medtagas vid förevarande beräkning.

Sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital vore icke till någon del uppförd å ordinarie stat. Dess avlöningsförmåner bestämdes av medicinalstyrelsen och utginge av riksstatens förslagsanslag till hospitals underhåll.

Antalet gifta befattningshavare vid rikets hospital utgjorde för närvarande 735. Beräkningen av värdet utav ifrågavarande befattningshavares avlöningsförmåner erbjöde vissa svårigheter, då en del av nämnda förmåner utginge in natura, såsom fri bostad med värme och lyse, fri kost för vissa befattningshavare m. m. Därest ifrågavarande naturaförmåner uppskattades lågt, kunde emellertid medeltalsvärdet av hospitalspersonalens avlöningsförmåner under år 1915 antagas sammanfalla med den i löneregleringskommitténs förslag upptagna lönegruppen »från 1,400 till och med 1,600 kronor». Då medeltalet barn för varje befattningshavare utgjorde 1.5, skulle medelvärdet av krigstidshjälpen enligt löneregleringskommitténs förslag bli 90 kronor om året åt varje befattningshavare, och den ungefärliga kostnaden för krigstidshjälp åt samtliga 735 gifta befattningshavare skulle uppgå till 66,000 kronor eller med avrundning uppåt 70,000 kronor årligen. Sistnämnda tal ansåge styrelsen innefatta en approximativ uppskattning av nu ifrågavarande årliga kotsnad.

Emellertid hade styrelsen genom cirkulär den 19 juni 1915 beviljat samtliga gifta befattningshavare vid rikets hospital ett särskilt dyrtidstillägg, att utgå från och med den 1 januari 1915 till 1915 års slut. Sedermera hade styrelsen genom cirkulär den 26 oktober 1915 förklarat, att ifrågavarande dyrtidstillägg skulle utgå jämväl under år 1916. Ifrågavarande dyrtidstillägg, som i berörda cirkulär uttryckligen angivits såsom föranlett av de i sammanhang med rådande krigstillstånd stående utomordentliga förhållandena å livsmedelsmarknaden, hade huvudsakligen formen av höjd kotersättning till den gifta personal, som icke åtnjöt vederbörande anstalts kost in natura. Värdet av dyrtidstillägget i fråga utgjorde i medeltal 7 kronor 50 öre i månaden för varje befattningshavare, det vill säga 90 kronor om året. Detta vore samma belopp, som efter nyss angivna uppskattning enligt löneregleringskommitténs förslag skulle i medeltal utgå till varje befattningshavare »årligen». Då det redan beviljade dyrtidstillägget enligt kommitténs förslag skulle avdragas vid eventuell utbetalning av krigstidshjälp, skulle — säger styrelsen — beviljandet av krigstidshjälp enligt kommitténs förslag icke innefatta någon förhöjning av de för närvarande till hospitalspersonalens avlöning anslagna kostnader.

Den gifta personalen vid rikets hospital har sålunda både för år 1915 och för år 1916 kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg till belopp av i medeltal 90 kronor för år, under det att samma personal enligt kommitténs förslag skulle efter medicinalstyrelsens beräkning erhålla för en gång ett belopp av i medeltal 90 kronor per man. Ehuru väl det av

medicinalstyrelsen utdelade dyrtidstillägget utgår efter andra grunder än kommittén och reservanten föreslagit, finner jag mig sakna anledning att motsätta mig styrelsens förslag att från krigstidshjälp undantaga ifrågavarande personal.

Generaltullstyrelsen har vid besvarandet av nådig remiss i ämnet anfört följande.

Under år 1915 hade ett antal extra ordinarie tjänstemän anställning i styrelsens kansli och å dess byråer mot årligt arvode av 1,600—1,800 kronor. Då deras dagliga arbetstid understigit vad som i sådant avseende vore stadgat beträffande den ordinarie personalen, syntes någon krigstidshjälp till dem av dessa personer, som hade barn att underhålla, icke kunna ifrågakomma, så mycket mindre som de år 1916 för taxering deklarerat för högre belopp än 2,000 kronor.

I fråga om den extra ordinarie personalen vid tullverket i övrigt finnes ej några extra ordinarie tjänstemän med sådan fast årsanställning, som kunde antagas vara avsedd i löneregleringskommitténs betänkande. Mera sällan fortfore deras tjänstgöring hela året; den tid, varunder de extra ordinarie tjänstemännen vore inkallade, sammanföle i allmänhet med seglationsperioden.

En av de i betänkandet angivna förutsättningarna för rätt att erhålla krigstidshjälp, nämligen att vederbörande den 1 januari 1916 skulle innehava och omedelbart dessförinnan under minst ett år innehaft stadigvarande anställning, föreläge alltså icke beträffande sagda personal. Då emellertid behovsprincipen lagts till grund för kommitténs förslag, ansåge sig styrelsen böra framhålla, att giltig anledning syntes vara för handen att bereda krigstidshjälp åt de extra ordinarie tulltjänstemän, som, i övrigt uppfyllande de föreslagna villkoren för att komma i åtnjutande av sådan hjälp, år 1915 varit inkallade i tjänstgöring hela seglationstiden eller därutöver. Den omständigheten att dessa personer, på grund av seglationens upphörande, under någon del av året gått miste om avlöning från tullverket, måste nämligen antagas hava gjort deras ekonomiska ställning än mera bekymmersam än vad fallet vore med den extra ordinarie personalen i de statens verk, där de extra ordinarie tjänstemännen hade anställning av stadigvarande art och åtnjöte förmånen av en jämn inkomst året om. De under seglationstiden inkallade extra ordinarie tulltjänstemännen torde under vintermånaderna, då tillfälle för dem till inkomst i verket i regel saknades, icke kunna påräkna att genom arbete på annat håll i nämnvärd mån förtjäna något till sitt uppehälle. Härvid vore dessutom att märka, att då de extra ordinarie

tjänstemännen icke vore i tjänstgöring inkallade, de likväl vore skyldiga att stå till tullverkets förfogande, om av någon anledning — exempelvis sjukdomsfall bland den ordinarie personalen — deras biträde skulle för någon tid behöva tagas i anspråk.

För den händelse nu angivna synpunkter skulle finnas förtjäna beaktande, hade styrelsen sökt beräkna kostnaden för krigstidshjälp åt den extra ordinarie personal, som enligt styrelsens åsikt borde därav komma i åtnjutande, och därvid kommit till det resultat, att kostnaden kunde antagas ej överstiga 20,000 kronor.

Såsom ovan blivit antytt förekomme emellertid, att extra ordinarie tjänstemän användes i tjänstgöring under hela år. Under normala förhållanden vore detta fallet endast i jämförelsevis mindre utsträckning, men under år 1915 hade på grund av den ökade verksamhet, tullverket fått sig ålagd, sådan användning av extra ordinarie tjänstemän ägt rum i vidsträcktare mån. Dessa extra ordinarie tjänstemän syntes, även om de på grund av sjukdom eller annan tillfällighet under någon kortare tid av år 1915 icke varit i tillfälle att tjänstgöra, kunna och böra i fråga om rätt till krigstidshjälp jämnställas med sådana extra ordinarie befattningshavare med stadigvarande anställning, som kommittén åsyftat. Under förutsättning att styrelsens här ovan gjorda framställning icke skulle vinna avseende, hemställde styrelsen därför, att krigstidshjälp i enlighet med kommitténs förslag i allt fall måtte beredas nu ifrågasvarande extra tjänstemän vid tullverket; och kunde det för sådant ändamål erforderliga beloppet approximativt beräknas till 10,000 kronor.

Det synes mig icke förefinnas någon möjlighet att tillmötesgå styrelsens förslag om krigstidshjälp åt till tjänstgöring tillfälligtvis för större eller mindre del av ett år inkallade extra tulltjänstemän. Konsekvenserna av ett medgivande härutinnan skulle bliva allt för vittomfattande.

Icke kan var och en extra tjänsteman, som tillfälligtvis uppehåller en befattning, rimligen hava krav på att därför få åtnjuta krigstidshjälp. Någonstädes måste gränsen dragas och det förefaller som om löne-regleringskommitténs härutinnan föreslagna villkor — innehavandet av stadigvarande anställning under minst ett år omedelbart före år 1916 — vore i stort sett lämpligt avpassat.

För att emellertid en extra befattningshavare, som av sjukdom eller annan orsak under någon kortare tid varit hindrad att tjänstgöra, icke skall gå förlustig sin rätt till krigstidshjälp, synes det mig böra stadgas, att den omständigheten, att extra befattningshavare under år

1915 åtnjutit tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller av annan orsak under högst en månad, icke skall inverka på hans rätt härutinnan. Att eventuellt åtnjuten semester ej heller bör minska vederbörandes rätt till krigstidshjälp, torde få anses ligga i öppen dag, men lär till undvikande av missförstånd böra uttryckligen stadgas.

Att, på sätt kommittén föreslagit, gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, bör undantagas från åtnjutande av krigstidshjälp, finner jag vara i sin ordning. Det står ock i överensstämmelse med vad som under år 1915 bestämts ifråga om familjelönstillägg åt lärare vid folkskolor och småskolor.

I sammanhang med sistberörda fråga har i kungl. kungörelse den 8 oktober 1915 föreskrivits, att dylikt tillägg skulle tillgodokomma allenast sådan befattningshavare, som har eget *äkta* barn att försörja. Kommittén har, då nu icke vore fråga om en lönereglering utan om en tillfällig, av extra ordinarie förhållanden betingad hjälp, trott sig — i anslutning till bestämmelsen i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, att avdrag med visst belopp medgives för varje på grund av försörjningsplikt underhållet barn under 15 års ålder, och med stöd jämväl av riksdagens skrivelse den 14 september 1915 angående familjeunderstöd åt stamanställt manskap — icke böra i sitt förslag upptaga detta villkor; och mot kommitténs härutinnan uttalade mening har jag ej heller något att erinra.

I nu relaterade avseenden har fullständig enighet inom löneregleringskommittén varit rådande.

Likaledes har inom kommittén icke varit mer än en mening därom, att från åtnjutande av krigstidshjälp böra undantagas de befattningshavare, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen.

Enighet har inom kommittén jämväl rått därom att till krigstidshjälp berättigade befattningshavare böra, med hänsyn till det större eller mindre behovet av understöd, indelas i grupper samt att vid bedömande av behovet avseende bör fästas dels vid barnantalet och dels vid befattningshavarens ekonomiska ställning.

Jämväl i dessa avseenden ansluter jag mig till kommitténs förslag.

Om sättet för nyss antydda grupperings (gradations) verkställande, vad den ekonomiska ställningen angår, ävensom i viss mån beträffande understödens belopp hava däremot olika meningar inom kommittén uttalats.

Kommitténs majoritet, till vilken föredraganden i ärendet, revisionskommissarien Richard Vide, med tvekan anslutit sig, har föreslagit att gruppindelningen skulle ske, för ordinarie befattningshavare med ledning av de enligt 1916 års stat eller andra för det året gällande bestämmelser utgående avlöningsförmånerna i lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg, bostad med bränsle och lyse eller ersättning därför, beklädnad eller ersättning därför, ortstillägg, tillfälligt lönetillägg, dagavlöning (vid armén och marinen) och dylika till belopp eller värde på förhand bestämbara förmåner, och för extra befattningshavare med ledning av värdet utav de uppburna avlöningsförmånerna i deras helhet under år 1915.

Reservanten, ledamoten av riksdagens andra kammare August Nilsson i Kabbarp, vill däremot till grund för grupperingen lägga det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlagga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

Kommitténs majoritet har till stöd för sitt förslag härutinnan anfört, att det för de myndigheter, som skola verkställa utbetalning av krigstidshjälp, torde vara förenat med relativt lindrigt besvär att med ledning av de lätt tillgängliga uppgifterna om vederbörandes fasta avlöningsförmåner uppgöra en utbetalningslista och ur listan sedermera stryka dem, som finnas vara taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, men att däremot uppgörande av en dylik lista enligt taxeringen, men med iakttagande tillika, att vederbörandes fasta avlöningsförmåner för år räknat ej överstege 2,000 kronor, säkerligen bleve betydligt mera tidsödande. På grund härav och då det gällde utbetalning av medel till tiotusentals befattningshavare har kommitténs majoritet ansett själva gruppindelningens verkställande med ledning av taxeringen, om än teoretiskt riktigare än samma indelning baserande på de fasta avlöningarnas storlek, av rent praktiska skäl icke böra äga rum.

Föredraganden i ärendet hos löneregleringskommittén har i ett särskilt yttrande närmare utvecklat sin åsikt i frågan på följande sätt:

»Under ärendets beredning hos löneregleringskommittén har jag ifrågasatt, huruvida icke befattningshavarnas inkomst- och förmögenhetsskattetaxering, efter medgivna avdrag, borde läggas till grund, ej blott, såsom kommittén nu föreslår, vid sidan av löneförmånerna för angivande av den ekonomiska ställning, vid vilken befattningshavare uteslutas från delaktighet i krigstidshjälp, utan även för bestämmande av det belopp, som till vederbörande finge utgå för vart barn.

Enligt kommitténs förslag måste olika grunder tillämpas för gradation av befattningshavarna i berörda avseende. De ordinarie skulle nämligen graderas efter de fasta avlöningsförmånerna, de extra däremot efter beloppet av alla deras inkomster i tjänsten. Om gradationen däremot verkställdes med ledning av taxeringen,

*Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 187 häft. (Nr 212.)*

5

Särskilt  
yttrande av  
föredragan-  
den i löne-  
reglerings-  
kommittén.

skulie den kunna ske efter en och samma grund för ordinarie och för extra befattningshavare, och den bleve rättvisare, enär den komme att röna inflytande av alla de faktorer, som enligt svensk lagstiftning konstituera en persons skatteförmåga, d. v. s. hans ekonomiska ställning.

Jämväl en annan mindre betydande olägenhet, som är förenad med kommitténs förslag, skulle också undvikas genom gradationens verkställande enbart med ledning av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen.

Ett exempel torde lättast klargöra detta.

En i Stockholm bosatt vaktmästare med 1,300 kronors avlöning i tjänsten och 400 kronors annan inkomst samt med försörjningsplikt mot 2 minderåriga barn skulle enligt kommitténs förslag erhålla krigstidshjälp med 140 kronor. En med honom jämnställd vaktmästare i Växjö åtnjuter icke ortstillägg; dennes avlöning blir därför 150 kronor mindre, i följd varav hans krigstidshjälp enligt kommitténs förslag skulle utgå med 160 kronor.

På sådant sätt blir ortstillägget, som ju är avsett att motväga de ökade levnadskostnaderna i storstaden under normala förhållanden, en anledning till minskning av krigstidshjälp, som avser att motväga den i följd av världskriget inträffade, i storstaden ingalunda mindre än i landsortstaden kännbara dyrtiden.

Denna olägenhet skulle undvikas om man till grund för gradationen lade inkomst- och förmögenhetsbeskattningen.

Vaktmästaren i Stockholm får vid taxeringen njuta avdrag för 2 barn med 200 kronor, för kommunalutskylder, pensionsavgift, avgift till änke- och pupillkassa o. d. med förslagsvis 200 kronor och för dyrort med förslagsvis 300 kronor. Inkomst- och förmögenhetsskatt påföres honom sålunda för 1,000 kronor.

Hans kollega i Växjö, med 1,550 kronors inkomst, erhåller vid taxeringen enahanda avdrag utom för dyrort, och han har alltså att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för 1,150 kronor.

Om gradationen verkställles endast efter taxeringen och med 200 kronors intervaller, på sätt kommittén föreslår, komma alltså dessa båda i ekonomiskt avseende likställda vaktmästare att erhålla lika stora belopp i krigstidshjälp.

Vid gradationens uppgörande med ledning av taxeringen och med de föreslagna intervallerna skulle, i ett eller annat gränsfall, av två på nyss angivet sätt likställda befattningshavare den som bor i Stockholm kunna erhålla i krigstidshjälp för vart barn 10 à 15 kronor mer än den som bor i Växjö. En sådan ojämnhet går dock i rätt riktning, enär den av kriget framkallade dyrtiden otvivelaktigt gör sig hårdare gällande i Stockholm än i Växjö. Kommitténs förslag däremot ger, såsom förut påvisats, i dylika fall större krigstidshjälp åt den som bor å billig ort än åt den som bor å dyr ort.

Mot kommitténs förslag om gradationens verkställande med anledning av de fasta avlöningsförmånerna skulle visserligen jämväl kunna erinras att lotsarna, vilkas s. k. lotslott under år 1915 i en del fall överstigit 10,000 kronor per man och mycket ofta uppgått till mer än dubbla beloppet av den fasta avlöningen, komma att bli särskilt gynnade i fråga om krigstidshjälp. Åtminstone hälften av dem faller emellertid för 2,000-kronorsgränsen vid taxeringen, och den ekonomiska inbörden för statsverket av lotsarnas gynnsamma ställning härutinnan kan därför antagas ej bli av synnerlig betydelse.

Ehuruväl, såsom kommittén också medger, gradationens verkställande med

ledning av taxeringen är teoretisk riktigare än dess verkställande med ledning av inkomsten, kan jag dock icke bestrida, att kommitténs skäl för den sistnämnda metodens användning äro tungt vägande. Det förhåller sig nog så som kommittén framhåller, att det för de myndigheter, som skola verkställa utbetalning av krigstidshjälpen, är förenat med relativt lindrigt besvär att med ledning av de lätt tillgängliga uppgifterna om vederbörandes fasta avlöningsförmåner uppgöra en utbetalningslista och ur listan sedermera stryka dem, som finnas vara taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, medan däremot uppgörande av en dylik lista enligt taxeringen men med iakttagande tillika, att vederbörandes fasta avlöningsförmåner för år räknat ej överstiga 2,000 kronor, säkerligen blir betydligt mera tidsödande.

Då det här gäller utbetalning av medel till tiotusental befattningshavare, samt de nyss påpekade ojämnheterna i vissa gränsfall — sådana ojämnheter kunna icke på något sätt helt och hållet undvikas — säkerligen bliva sällan förekommande och av ringa betydelse, har jag för min del ansett skälen för den ena eller andra metodens användning väga tämligen jämnt, och jag har för den skull, om än efter tvekan, ansett mig kunna biträda det av kommitténs flesta ledamöter framlagda förslaget till frågans lösning jämväl i vad nu föreliggande detalj angår.»

Reservanten inom kommittén har motiverat sitt förslag på följande sätt: Reservantens  
motivering.

»I likhet med kommitténs övriga ledamöter anser även jag, att i detta fall, där det icke gäller lönerreglering utan tillfällig nödhjälp, bör den s. k. behovsprincipen vinna tillämpning. Jag finner det alltså väl motiverat, att understödet utgår endast till befattningshavare, som har barn att försörja och vars inkomst understiger en viss gräns. Däremot måste jag med beklagande konstatera, att kommitténs förslag i andra hänseenden avviker från den grundläggande principen på ett sådant sätt, att det i tillämpningen skulle medföra verkliga orättvisor. Genom den gruppering av understödstagarna efter avlöningsförmånerna, som kommittén föreslagit, och genom det sätt, varpå gränsen uppåt blivit dragen, måste det i en mängd fall inträffa, att tjänstemän å dyrort erhålla mindre understöd per barn än i grad likställda tjänstemän å billig ort — det kan även hända, att en tjänsteman får mindre understöd per barn än sin i grad likställda kamrat å *samma* ort blott därför att han har större familj än den senare — och slutligen kan det hända, att tjänsteman går förlustig *allt* understöd, blott därför att han råkat bliva placerad å dyrort.

Dessa olägenheter hos kommittéförslaget äro så betydande, att de svårigen kunna undgå att hos vederbörande väcka ett berättigat missnöje.

För att låta den grundläggande behovsprincipen komma till ett mera konsekvent och fulltonigt uttryck och därmed också undvika de oegentligheter, som jag nu påpekat, har jag under ärendets beredning i kommittén förfäktat den meningen, att befattningshavarnas inkomst- och förmögenhetstaxering, efter medgivna avdrag, borde läggas till grund ej blott för angivande av den ekonomiska ställning, vid vilken befattningshavare uteslutas från delaktighet i krigstidshjälpen, utan även för bestämmande av det belopp, som till vederbörande finge utgå för vart barn.

De invändningar, som jag mött, ha icke kunnat förmå mig att uppgiva denna tanke. Den nya beskattningsmetoden är det bästa medel, som står oss till buds,

att träffa en persons verkliga kapacitet i ekonomiskt hänseende. Och då det som här gäller befattningshavare i statens tjänst torde det vara mindre anledning än eljes, om ens någon, att misstro deklarationernas tillförlitlighet. Kommittén medger också själv, att grupperingen eller gradationens verkställande med ledning av taxeringen är teoretiskt riktigare än dess verkställande med ledning av löneförmånerna. Att det, såsom kommittén framhåller, för de myndigheter, som skola verkställa utbetalningen av krigstidshjälpen, blir förenat med relativt lindrigt besvär att med ledning av de lätt tillgängliga uppgifterna om vederbörandes fasta avlöningsförmåner uppgöra en utbetalningslista och ur listan sedermera stryka dem, som finnas vara taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt till högre belopp än 2,000 kronor, medan däremot uppgörande av en dylik lista enligt taxeringen men med iakttagande att de fasta avlöningsförmånerna för år räknat ej överstiga 2,000 kronor, säkerligen blir betydligt mera tidsödande, detta vill jag icke bestrida. Men en så underordnad omständighet bör icke, synes det mig, få bliva den avgörande. Den praktiska olägenhet i detta avseende, som kommittén finner så betydande, reduceras emellertid enligt mitt förslag därigenom, att detta förslag såväl vid topphuggningen som vid grupperingen tager hänsyn endast till taxeringen. Och en ytterligare lättnad kan beredas vederbörande myndigheter, därest man vill grunda utbetalningen icke på detta utan på föregående års taxering.»

Departement-  
schefen.

Kommitténs majoritet och reservanten äro ense därom, att grupperingens verkställande med ledning av taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt är teoretiskt riktigare än dess verkställande med ledning av de beräknade eller faktiska löneförmånerna.

Det låter sig icke förnekas, att kommitténs förslag i vissa fall, på sätt i nyssberörda särskilda uttalanden till kommitténs protokoll anförts, medför ojämnheter och orättvisor. Om än dessa kunna antagas icke bliva av synnerligen stor betydelse för personalen vid de statsinstitutioner, där, såsom exempelvis vid statens kommunikationsverk, extra inkomster i eller utom tjänsten endast i ringa grad förekomma, är förhållandet dock ett annat exempelvis vid lotsverket och tullverket, där ojämnt utfallande extra inkomster i tjänsten spela större roll.

Enligt kommitténs förslag skulle krigstidshjälpen utgå efter i viss mån olika grunder åt ordinarie och åt extra personal. Då man vet, att åtskilliga å extra stat uppförda befattningshavare hava enahanda avlöning och arbete som motsvarande ordinarie befattningshavare, ligger jämväl häri ett skäl att om möjligt söka få till stånd enhetliga bestämmelser rörande krigstidshjälp åt statens tjänare, oberoende av deras egenskap av ordinarie eller extra.

Kommittén har mot grupperingens verkställande med ledning av taxeringen intet annat att andraga än det ökade besväret med utbetalningslistornas uppgörande. Det förefaller som om detta besvär skulle i ej oväsentlig grad kunna reduceras om, på sätt i Danmark äger rum,

krigstidshjälpen utbetalades efter därom av befattningshavaren gjord ansökning, tecknad å en av vederbörande myndighet tillhandahållen blankett, med av sökanden under viss förpliktelse och ansvarspåföljd lämnade uppgifter om hans egen och hustrus taxering, antalet barn under 15 års ålder etc. Det kan nog icke förnekas, att härvid arbetet med listornas upprättande, kontrollering i misstänkta fall av vederbörandes uppgifter o. d. blir mera betungande än det av kommittén föreslagna sättet, då avlöningsutbetalarens personliga kännedom om befattningshavarnas ekonomiska ställning och familjeförhållanden ofta torde kunna giva honom tillräckligt stöd för utbetalning av krigstidshjälp, även om skriftliga bevis rörande taxeringen och barnantalet icke företes. Men detta ökade arbete blir enligt mitt förmenande icke så stort, att det bör hindra tillämpningen av det utav kommitténs samtliga ledamöter såsom teoretiskt riktigare betecknade tillvägagångssättet.

Härtill kommer, att enligt reservantens förslag krigstidshjälp skulle komma statens befattningshavare till del i betydligt större omfattning än enligt kommitténs förslag. Den ökade kostnad, som ett bifall till förstnämnda förslag skulle medföra, torde, såsom jag längre fram lärar få närmare utveckla, icke bliva så avsevärd, att avgörande betänkligheter i detta avseende kunna göras gällande.

Jag anser mig alltså böra i detta avseende följa reservantens förslag.

Löneregleringskommittén — som uppgjort sitt förslag under den uttryckliga förutsättningen, att krigstidshjälpen icke bör betraktas såsom en avlöningsförmån i egentlig mening, utan som en av den exceptionella dyrtiden betingad, för en gång utgående gratifikation eller nödhjälp — har hemställt, att då den krigstidshjälp, som efter proposition av Kungl. Maj:t kan varda av 1916 års riksdag beviljad, måste antagas vara behöfelig för täckande åtminstone delvis av redan åsamkade utgifter, samma hjälp måtte få utbetalas redan under år 1916; och med hänsyn såväl till nu nämnda omständighet som även till önskvärdheten att så mycket som möjligt begränsa det ändock säkerligen rätt betungande arbetet med krigstidshjälpens utbetalande, redovisande och kontrollerande, har det syntts kommittén önskvärt, att hela det belopp, som i dylik hjälp nu kan komma att tillerkännas en befattningshavare, må varda på en gång till honom utbetalt.

Häremot är från min sida intet att erinra.

I anslutning till vad jag ovan anført synes lämpligen böra föreskrivas att en var, som anser sig berättigad till krigstidshjälp, skall hos

den, som utbetalar hans avlöning, senast den 30 september 1916 på en tillhandahållen blankett göra anhållan om dylik hjälp och därvid lämna uppgifter om taxering, barnantal etc.

Bestämmandet dels av den inkomstgräns, efter vars överskridande någon krigstidshjälp icke må ifrågakomma, dels av det belopp, som skall beräknas för vart minderårigt barn, och dels av ett maximum, utöver vilket krigstidshjälp icke tillkommer en befattningshavare, borde, enligt kommitténs mening, ske med aktgivande ej mindre på befattningshavarnas större eller mindre behov och statsverkets förmåga att utan andra medborgares oskäligen betungande bispringa sina nödställda tjänare än även därpå att krigstidshjälp icke skall vara avsedd att sätta statens funktionärer i ett avgjort gynnat läge i jämförelse med rikets övriga innebyggare i allmänhet. Kommittén erinrar i detta sammanhang huru som svensk medborgare i allmänhet är skyldig att erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt så snart det taxerade beloppet eller, i fråga om äkta makar, de för dem båda taxerade beloppen sammanräknade uppgå till 800 kronor.

Direkta bidrag till statsutgifterna och således jämväl till eventuell krigstidshjälp komma sålunda — säger kommittén — att enligt gällande författningar, oavsett konsumtionsskatter, krävas även av personer, som i inkomsthänseende äro avgjort sämre ställda än så gott som alla i statens tjänst anställda befattningshavare. Häri och i de stora och oavvisliga krav, som kristiden ställde på statsverket, låge enligt kommitténs mening ett starkt skäl att icke låta krigstidshjälp utgå till andra än de lägst avlönade befattningshavarna, och efter dessa grundsatser har kommittén uppgjort sina förut återgivna förslag, enligt vilka från rätt till krigstidshjälp uteslutits dels de som hava att utgöra inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, dels de ordinarie befattningshavare, vilkas fasta avlöningsförmåner för år 1916 kunna beräknas överstiga 2,000 kronor, och dels de extra befattningshavare, vilkas samtliga inkomster av tjänsten under år 1915 överstigit 2,000 kronor.

Kommittén har av nyss antydda skäl icke vågat sätta gränsen högre, ehuru kommittén förklarat sig väl inse, att kristiden vållade även högre avlönade befattningshavare svårigheter, som det nog skulle vara önskligt att kunna lindra eller avhjälpa.

Reservantens förslag skiljer sig från kommitténs jämväl därutinnan, att han indelar befattningshavarna i sex grupper med högsta beräknade belopp, för vilka inkomst- och förmögenhetsskatt utgår, av resp. 1,000, 1,200, 1,400, 1,600, 1,800 och 2,000 kronor samt att krigstidshjälp

för vart barn till och med det femte av honom föreslås till resp. 80, 70, 60, 50, 40 och 30 kronor, medan kommittén föreslår allenast *fem* grupper med en högsta avlöning av resp. 1,200, 1,400, 1,600, 1,800 och 2,000 kronor samt krigstidshjälp för vart barn till och med det femte av resp. 80, 70, 60, 45 och 30 kronor.

För att med varandra kunna jämföra dessa båda förslag gäller det att finna en relation mellan å ena sidan beräknad fast inkomst eller faktiskt åtnjuten avlöning och å andra sidan taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Statistisk  
utredning.

Vid taxeringen ökas den fasta inkomsten med beloppet av extra inkomster i tjänsten och inkomster utom tjänsten, med hustrus inkomst samt med en sextiondel av förmögenhet; den faktiska inkomsten i tjänsten ökas med beloppet av inkomster utom tjänsten, med hustrus inkomst samt med en sextiondel av förmögenhet. Avdrag äga i båda fallen rum för utskylder med undantag av kronoutskylder, för ränta å gäld, för vissa försäkringspremier och andra avgifter, för vart på grund av försörjningsplikt underhållet minderårigt barn, för långvarig sjukdom, för olyckshändelser m. m., varjämte å ort, där levnadsomkostnaderna äro synnerligen höga i jämförelse med vad de äro inom riket i allmänhet, det taxerade beloppet må minskas, för skattskyldig, vilkens taxerade belopp icke överstiger 1,800 kronor, med högst 300 kronor, och för den, vilkens taxerade belopp överstiger 1,800 kronor, men icke 3,000 kronor, med högst 200 kronor.

Jag har låtit göra ett försök att med ledning av de i kammarrätten tillgängliga senaste taxeringslängderna — för år 1914 — göra ett överslag huru det ställer sig med taxeringen av de lägst avlönade statsfunktionärerna. Oavsett att dessa taxeringslängder hänföra sig till förhållanden som ligga så långt tillbaka i tiden som år 1913, har det visat sig omöjligt att på denna väg komma till en absolut tillförlitlig kalkyl. Man finner t. ex. stationskarlar, banvakter, vaktmästare eller »arbetare» taxerade för visst belopp; utan en specifik undersökning i vart särskilt fall är det ofta omöjligt att veta, huruvida dessa personer äro anställda i allmän eller enskild tjänst. *Ordinarie* befattningshavare i statens tjänst åtnjuta frihet från sådan pensionsavgift, som utgår enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, och denna omständighet underlättar utforskandet, men *extra* befattningshavare äro skyldiga att i likhet med andra medborgare erlägga dylik avgift.

Understundom äro de taxerade personernas yrken icke uppgivna. Taxeringslängden gör ingen åtskillnad mellan inkomst av allmän och

av enskild tjänst eller arbetsanställning. Korteligen, det är icke möjligt att ur taxeringslängderna hämta några fullt säkra allmängiltiga sifferuppgifter rörande förhållandet mellan en statsfunktionärs avlöning i tjänsten och hans taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

En mängd dylika taxeringar hava i nu förevarande sammanhang varit föremål för undersökning. Någon enstaka gång händer det att en med mindre än 2,000 kronor om året avlönad statstjänare taxeras till utgörande av inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor. Däremot är det mycket vanligt att befattningshavare med avlöningsförmåner mellan 2,000 och 2,500 kronor, ja i enstaka fall ända upp till 3,000 kronor och därutöver, taxeras lägre än 2,000 kronor. Förhållandena i detta avseende äro helt olika på olika platser inom riket, detta beroende huvudsakligen på föreskriften att å ort med synnerligen höga levnadskostnader i jämförelse med dem uti riket i allmänhet taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt kan för skattskyldiga intill vissa inkomstgränser nedsättas med högst 300 kronor.

Det enda generella resultat man med full säkerhet kan draga ur en undersökning av nu antydd art är det, att det belopp, för vilket en befattningshavare i statens tjänst i nu ifrågavarande avlöningskategorier och med försörjningsplikt mot barn under 15 års ålder har att erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt, i det stora flertalet fall väsentligt understiger hans inkomst i tjänsten. Att med någon större grad av säkerhet angiva storleken av denna differens är emellertid, såsom förut nämnts, icke möjligt utan synnerligen vidlyftig och tidskrävande undersökning av ett stort antal befattningshavares inkomst- och taxeringsförhållanden. I stort sett torde man dock kunna, med ledning av cirka 900 undersökta fall, antaga att denna differens över huvud taget uppgår, å orter, där levnadskostnaderna icke äro synnerligen höga i jämförelse med dem uti riket i allmänhet, till omkring 500 kronor, å platser där avdrag vid taxeringen för dyrorts skull sker med högst 200 kronor, till omkring 600 kronor och å plats där dylikt avdrag äger rum med högst 300 kronor till omkring 700 kronor eller i ungefärligt medeltal för hela riket till omkring 600 kronor.

Reservantens förslag medför, såsom av det ovanstående framgår, större kostnader för det allmänna än kommitténs förslag. »Om än», säger reservanten, »i vissa fall, där befattningshavare gör sig extra inkomster i betydligare omfattning, hjälpen blir mindre eller eventuellt alls ingen — och även detta är ju en obestriddig förtjänst hos mitt förslag — så torde dock i stort sett detta förslag i jämförelse med kommittéförslaget utsträcka krigstidshjälpen till ett större antal befattningshavare och även i vissa fall utnåta hjälpen något rundligare. Med all

sannolikhet kan dock totalkostnaden icke överstiga det belopp, som finansministern för ifrågavarande ändamål upptagit i statsverkspropositionen, eller 3.5 miljoner kronor.»

Reservantens förslag innebär å ena sidan, att en eller annan befattningshavare, som har betydligare extra inkomster i eller utom tjänsten, kan komma att i krigstidshjälp uppbära lägre belopp än han skulle få enligt kommitténs förslag, men å andra sidan dels att åtskilliga ordinarie befattningshavare med fast avlöning till värde av mer än 2,000 kronor för år räknat — särskilt fanjunkare och andra underofficerare, lokomotivförare, kontorsbiträden vid statens järnvägar och tullvaktmästare — samt en eller annan extra befattningshavare med mer än 2,000 kronors inkomst i tjänsten kunna, i motsats mot vad kommittén föreslagit, varda delaktiga i krigstidshjälpen, dels ock att befattningshavarna, med undantag av de i lägsta avlöningsklassen stående, komma att med mycket få undantag placeras i grupper med högre krigstidshjälp för vart barn än enligt kommitténs förslag. Ingen av de befattningshavare, som enligt kommitténs förslag skulle erhålla krigstidshjälp, bleve däremot enligt reservantens förslag utesluten från dylik hjälp.

Under antagande att det belopp, för vilket en befattningshavare, som är beskattad för högst 2,000 kronor och som har barn under 15 år att försörja, är skyldig att erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt, i medeltal med 600 kronor understiger värdet av hans på ena eller andra sättet beräknade årsavlöning — vilket antagande vinner stöd av den nyss antydda undersökning, vars resultat här efteråt framläggas — ställer sig en jämförelse mellan i ekonomiskt avseende likställda befattningshavares krigstidshjälp enligt kommitténs förslag och reservantens förslag på följande sätt:

Avlöning högst  kronor	Taxering högst  kronor	Krigstidshjälp för vart barn	
		enligt kommitténs förslag kronor	enligt reservantens förslag kronor
1,200	600	80	80
1,400	800	70	80
1,600	1,000	60	80
1,800	1,200	45	70
2,000	1,400	30	60
2,200	1,600	—	50
2,400	1,800	—	40
2,600	2,000	—	30

Reservantens förslag är sålunda, såsom förut sagts, i stort sett för statstjänarna betydligt förmånligare än kommitténs.

För att ytterligare belysa detta har jag låtit med ledning av 1914 års taxeringslängder verkställa en i efterföljande tabeller sammanfattad jämförelse mellan *ordinarie* statstjänares av vederbörande taxeringsnämnder till bevilning uppskattade inkomst av arbetsanställning, tjänst eller pension, deras taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt den krigstidshjälp, som skulle tillkomma dem enligt kommitténs förslag och enligt reservantens förslag. Den till bevilning taxerade inkomsten av »arbetsanställning, tjänst eller pension» har därvid, utom i några få särskilt angivna fall, då det utan vidare är uppenbart att och till huru stor del den måste härröra från annat än statstjänsten, antagits motsvara befattningshavarens fasta avlöningsförmåner för år 1916.

Undersökningarna hava omfattat samtliga *ordinarie* statstjänare, vilka hava barn under 15 år att försörja och icke påförts inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, inom städerna Växjö, Eskilstuna, Östersund och Haparanda, i Bollnäs köping samt i lokalt begränsade delar av städerna Stockholm, Malmö och Karlskrona.

Vid tabellernas läsning bör beaktas, att vederbörande taxeringsnämnder, med stöd av 19 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910, medgivit, att det till dylik skatt år 1914 taxerade beloppet må minskas för skattskyldig, vars taxerade belopp icke överstiger 1,800 kronor, i Eskilstuna och Karlskrona med 200 kronor samt i Stockholm och Malmö med 300 kronor, och för den, vars taxerade belopp överstiger 1,800 kronor men icke 3,000 kronor, i Eskilstuna och Karlskrona med 100 kronor samt i Stockholm och Malmö med 200 kronor.

Undersökningarna hava givit följande resultat:

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevill- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Staden Värjö.					
Postvaktmästare .....	1,063	700	2	160	160
» .....	1,210	900	2	140	180
Fanjunkare .....	2,098	1,500	4	—	200
Löjtnant .....	2,217	1,800	1	—	40
Vaktkonstapel .....	1,505	1,000	3	180	240
» .....	1,702	1,500	2	90	100
» .....	1,657	1,400	1	45	60
Förste postiljon .....	1,586	600	4	240	320
Sergeant .....	1,507	1,000	5	300	400
» .....	1,561	1,600	5	300	250
» .....	2,233	1,400	4	—	240
» .....	1,760	1,400	2	90	120
» .....	1,800	1,000	3	180	240
» .....	1,529	900	4	240	320
» .....	1,170	900	1	80	80
Telefonreparatör .....	1,251	900	2	140	160
» .....	1,592	1,100	3	180	210
» .....	1,253	700	4	280	320
» .....	1,716	1,500	1	45	50
Regementstrumslagare .....	1,652	1,300	1	45	60
20 st. Summa	31,862	23,100	54	2,735	3,730
Staden Eskilstuna.					
Linjeförman .....	2,075	1,200	6	—	350
Postbetjänt .....	1,676	600	7	225	400
Postvaktmästare .....	1,450	1,000	1	60	80
Vaktkonstapel .....	1,692	1,100	2	90	140
Brevbärrarförman .....	1,684	1,200	1	45	70
Posttjänsteman .....	1,869	1,300	1	30	60
Brevbärare .....	1,326	1,400	1	70	60
Telefonarbetare .....	885	500	1	80	80
8 st. Summa	12,657	8,300	20	600	1,240

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevill- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Staden Östersund.					
Förste postbetjänt .....	1,670	—	3	135	240
» » .....	1,720	1,500	2	90	100
» » .....	2,140	1,600	3	—	150
» postiljon .....	1,860	1,500	1	30	50
» » .....	1,760	1,300	3	135	180
Brevbärare .....	1,270	—	3	210	240
Förste postvaktmästare.....	1,550	1,300	1	60	60
Löjtnant .....	2,490	1,800	2	—	80
Underlöjtnant .....	1,760	1,400	1	45	60
Löjtnant .....	2,340	2,000	1	—	30
Postiljon .....	1,520	1,200	3	180	210
» .....	1,680	900	6	225	400
Fanjunkare .....	2,410	1,600	3	—	150
» .....	2,560	1,900	4	—	120
» .....	2,560	2,000	5	—	150
» .....	2,560	1,900	4	—	120
» .....	2,560	1,600	8	—	250
» .....	2,400	1,800	2	—	80
Styckjunkare .....	2,260	1,900	1	—	30
» .....	2,540	1,900	3	—	90
» .....	3,100	1,800	7	—	200
» .....	2,540	1,900	4	—	120
Kanslivaktmästare .....	1,170	1,200	1	80	70
Vaktkonstapel .....	1,250	800	2	140	160
» .....	1,340	800	3	210	240
Tullvaktmästare .....	1,880	1,500	2	60	100
Stationskarl .....	1,370	900	3	210	240
» .....	1,250	1,000	1	70	80
» .....	1,300	900	2	140	160
» .....	1,510	1,100	1	60	70

	Av taxeringsnämnden		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- auställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Stationskarl .....	1,370	900	3	210	240
» .....	1,560	1,200	1	60	70
» .....	1,480	800	5	300	400
» .....	1,480	1,100	1	60	70
» .....	1,470	900	4	240	320
Sergeant .....	2,080	1,300	6	—	300
» .....	1,730	1,500	1	45	50
» .....	1,770	1,300	2	90	120
» .....	1,660	1,400	1	45	60
» .....	1,670	1,300	2	90	120
» .....	1,710	1,300	2	90	120
» .....	2,070	1,400	4	—	240
» .....	1,720	1,400	1	45	60
» .....	1,790	1,300	4	180	240
» .....	1,710	—	2	90	160
» .....	2,040	1,600	1	—	50
Konduktör .....	2,030	1,300	5	—	300
» .....	1,460	1,000	3	180	240
» .....	1,530	1,300	1	60	60
» .....	1,460	1,000	2	120	160
» .....	1,710	1,300	2	90	120
» .....	1,560	1,100	2	120	140
» .....	1,680	1,100	2	90	140
» .....	2,020	1,500	3	—	150
» .....	1,980	1,200	5	150	350
» .....	1,710	1,200	3	135	210
» .....	2,020	1,800	1	—	40
Tågmästare .....	2,320	1,400	6	—	300
» .....	2,320	1,700	4	—	160
» .....	2,320	1,600	4	—	200
» .....	2,320	1,900	2	—	60

	Av taxeringsnämnden		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Kontorsbiträde .....	1,590	1,400	3	180	180
» .....	1,640	1,300	1	45	60
» .....	2,210	1,200	6	—	350
» .....	1,410	1,100	1	60	70
» .....	2,050	1,700	3	—	120
» .....	2,070	1,600	2	—	100
» .....	2,010	1,900	1	—	30
» .....	2,020	1,800	1	—	40
Lokförare .....	2,340	1,900	2	—	60
» .....	2,320	1,700	4	—	160
» .....	2,460	1,900	3	—	90
» .....	2,580	1,500	6	—	250
» .....	2,580	1,200	1	—	70
Lokeldare .....	2,490	2,000	3	—	90
» .....	1,590	1,300	1	60	60
» .....	1,650	1,300	2	90	120
» .....	2,090	1,600	3	—	150
» .....	2,050	1,800	1	—	40
» .....	1,870	1,500	2	60	100
» .....	1,810	1,300	3	90	180
» .....	1,890	1,500	2	60	100
» .....	1,600	1,300	1	60	60
» .....	1,630	1,300	1	45	60
Kontorsskrivare .....	2,280	1,500	4	—	200
Banvakt .....	1,250	1,000	1	70	80
Stationsförman .....	1,800	1,200	3	135	210
» .....	1,460	1,000	3	180	240
Förrådsvakt .....	1,180	1,000	1	80	80
» .....	1,150	600	4	320	320
Vagnförman .....	1,810	1,500	1	30	50
Vagnskötare .....	1,450	—	4	240	320

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Vagnkarl .....	1,360	1,000	2	140	160
» .....	1,520	1,300	2	120	120
» .....	1,430	1,000	1	60	80
95 st. Summa	176,710	126,300	249	6,695	13,880
<b>Staden Haparanda.</b>					
Gränsridare .....	1,790	1,500	3	135	150
» .....	1,700	800	3	135	240
» .....	1,760	1,000	4	180	320
» .....	1,690	1,300	1	45	60
» .....	1,700	1,000	6	225	400
» .....	1,570	1,100	3	180	210
» .....	1,500	800	5	300	400
Postvaktmästare .....	1,580	900	4	240	320
» .....	1,420	1,000	1	60	80
» .....	1,570	1,200	3	180	210
Tullvaktmästare .....	2,310	1,700	3	—	120
» .....	1,790	1,300	1	45	60
» .....	2,540	1,900	4	—	120
» .....	2,300	1,600	6	—	250
» .....	1,700	900	3	135	240
» .....	2,000	1,200	6	150	350
16 st. Summa	28,920	19,200	56	2,010	3,530
<b>Bollnäs köping.</b>					
Kontorsbiträde .....	2,170	1,200	5	—	350
» .....	1,750	1,300	1	45	60
Lokförare .....	2,430	1,600	4	—	200
Lokeldare .....	1,460	1,000	2	120	160
» .....	1,740	1,200	3	135	210
» .....	1,570	1,100	2	120	140

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Lokeldare .....	1,520	1,300	1	60	60
» .....	2,100	1,700	2	—	80
» .....	1,400	1,100	1	70	70
Tågmästare .....	2,170	1,800	1	—	40
Stationskarl .....	1,260	900	2	140	160
Banmästare .....	1,320	700	4	280	320
Konduktör .....	1,400	900	2	140	160
13 st. Summa	22,290	15,800	30	1,110	2,010
<b>Stockholms stad.</b>					
<i>Klara uppbördsdistrikt.</i>					
Stationskarl .....	1,280	600	2	140	160
» .....	1,410	800	1	60	80
» .....	1,280	600	2	140	160
» .....	1,310	600	2	140	160
Vaktmästare <sup>1)</sup> .....	1,620	1,000	1	70	80
» <sup>1)</sup> .....	1,830	1,200	1	70	70
» <sup>1)</sup> .....	1,580	940	2	140	160
» <sup>1)</sup> .....	1,620	800	3	210	240
» <sup>1)</sup> .....	2,290	1,300	5	350	300
» <sup>1)</sup> .....	1,940	1,100	4	280	280
» <sup>1)</sup> .....	2,140	1,600	1	70	50
Postvaktmästare .....	1,360	800	1	70	80
» .....	1,920	1,200	1	30	70
» .....	1,550	900	1	60	80
» .....	1,400	600	4	280	320
» .....	1,750	800	3	135	240
» .....	1,350	900	1	70	80
Posttjänsteman .....	1,340	700	1	70	80
Postbetjänt .....	1,050	400	3	240	240

<sup>1)</sup> Avlöningen av statstjänsten beräknad till 1,300 kronor.

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevill- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Banvakt .....	1,570	800	3	180	240
» .....	1,410	800	2	120	160
» .....	1,280	780	1	70	80
Bangårdsmästare .....	2,130	1,400	1	—	60
Överbanmästare .....	2,490	1,800	2	—	80
Kontorsbiträde.....	2,150	1,700	1	—	40
Vagnskarl.....	1,370	800	2	140	160
Järnvägstjänsteman .....	1,490	900	1	60	80
Linjeförman .....	2,550	1,900	1	—	30
Vagnförman.....	1,470	800	2	120	160
<i>Göta livgarde.</i>					
Fanjunkare .....	2,410	1,600	1	—	50
» .....	2,410	1,600	2	—	100
» .....	2,410	1,500	2	—	100
» .....	2,410	1,700	2	—	80
» .....	1,880	1,300	2	60	120
» .....	1,860	1,000	2	60	160
» .....	1,860	1,300	1	30	60
» .....	1,890	1,200	2	60	140
» .....	2,410	1,700	2	—	80
Förrådsförvaltare .....	2,410	1,700	3	—	120
Sergeant .....	1,860	900	3	90	240
» .....	1,760	1,200	1	45	70
» .....	1,760	1,000	1	45	80
» .....	1,730	1,000	3	135	240
» .....	1,760	1,300	1	45	60
» .....	2,010	1,300	1	—	60
» .....	2,270	1,400	3	—	180
» .....	1,370	900	1	70	80
» .....	1,860	1,200	2	60	140

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
<b>Kastellholmen.</b>					
Flaggunderofficer .....	2,400	1,900	1	—	30
» .....	2,460	1,800	2	—	80
» .....	2,460	1,700	3	—	120
Flaggmaskinist .....	2,470	1,700	3	—	120
» .....	2,460	1,900	1	—	30
Flaggstyrman .....	2,470	1,800	2	—	80
Flaggkonstapel .....	2,480	1,800	2	—	80
» .....	2,490	1,900	1	—	30
Poliskonstapel .....	1,940	1,200	2	60	140
» .....	1,750	1,100	2	90	140
» .....	1,760	1,000	3	135	240
» .....	1,750	1,100	2	90	140
» .....	1,850	1,200	2	60	140
» .....	1,850	1,300	1	30	60
» .....	1,860	1,200	2	60	140
» .....	1,750	1,000	2	90	160
» .....	1,580	1,100	1	60	70
65 st. Summa	122,040	78,020	122	4,690	7,980
<b>Staden Malmö.</b>					
<b>Första och andra kvarteren.</b>					
Lokeldare .....	2,006	1,400	1	—	60
» .....	1,996	1,400	1	30	60
» .....	1,768	1,100	1	45	70
Konduktör .....	2,080	1,000	4	—	320
» .....	1,842	700	2	60	160
» .....	1,777	800	4	180	320
» .....	2,062	1,000	1	—	80

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt komitténs förslag	enligt reservantens förslag
<b>Konduktör</b> .....	2,060	1,300	2	—	120
» .....	1,475	700	2	120	160
» .....	2,084	1,300	1	—	60
» .....	2,072	1,200	3	—	210
» .....	2,084	1,200	3	—	210
» .....	1,480	1,100	3	180	210
<b>Överbanmästare</b> .....	2,838	1,700	5	—	200
<b>Postvaktmästare</b> .....	1,935	1,500	2	60	100
» .....	1,505	700	3	180	240
» .....	1,944	1,300	1	30	60
» .....	1,280	700	1	70	80
» .....	1,472	1,000	1	60	80
» .....	2,331	1,500	3	—	150
» .....	1,450	800	2	120	160
<b>Stationskarl</b> .....	1,336	900	3	210	240
» .....	1,439	900	2	120	160
» .....	1,265	700	1	70	80
» .....	1,245	400	4	280	320
<b>Tullvaktmästare</b> .....	2,350	1,400	3	—	180
» .....	2,418	1,500	4	—	200
» .....	2,235	1,800	1	—	40
» .....	2,159	1,500	2	—	100
» .....	2,273	1,800	5	—	200
» .....	2,419	1,600	3	—	150
» .....	1,975	1,600	1	30	50
» .....	2,516	1,800	1	—	40
<b>Lokförare</b> .....	2,352	1,400	3	—	180
» .....	2,286	1,700	1	—	40
<b>Eldare</b> .....	1,819	900	3	90	240
<b>Postexpeditör</b> .....	2,336	1,600	2	—	100
<b>Postiljon</b> .....	1,888	1,100	3	90	210

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevill- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Postiljon .....	1,525	900	1	60	80
» .....	1,948	1,200	1	30	70
» .....	1,691	900	2	90	160
Banvakt .....	1,208	500	2	140	160
Kontorsbiträde .....	2,080	1,300	2	—	120
» .....	2,017	1,200	2	—	140
Tågmästare .....	2,444	1,800	1	—	40
» .....	2,327	1,700	1	—	40
» .....	2,328	1,700	1	—	40
» .....	2,080	1,600	1	—	50
Telegrafvaktmästare .....	1,714	1,000	2	90	160
Kustroddare .....	1,191	500	2	160	160
Matros ...	1,185	300	5	400	400
Stationsförman .....	2,084	1,600	1	—	50
52 st. Summa	99,674	62,200	112	2,995	7,310
<b>Staden Karlskrona.</b>					
<i>1:sta och 2:dra kvarteren.</i>					
Flaggminkonstapel .....	2,402	1,900	1	—	30
Underofficer .....	2,062	1,600	3	—	150
» .....	2,108	1,500	1	—	50
» .....	2,488	1,900	2	—	60
» .....	2,065	1,100	5	—	350
» .....	1,817	1,000	5	150	400
» .....	2,112	1,500	3	—	150
» .....	2,118	1,600	3	—	150
Flaggstyrman .....	2,547	2,000	2	—	60
Maskinist .....	2,302	1,700	3	—	120
» .....	2,329	1,700	2	—	80
» .....	2,306	1,500	4	—	200

	Av taxeringsnämnden		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
	till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Maskinist .....	2,363	1,600	4	—	200
» .....	2,435	1,800	2	—	80
» .....	2,305	1,900	1	—	30
» .....	2,430	1,800	3	—	120
» .....	2,419	1,700	3	—	120
Förste postiljon .....	2,164	1,800	1	—	40
Varvspoliskonstapel .....	1,651	1,100	1	45	70
Vaktkonstapel .....	1,488	800	4	240	320
» .....	1,596	1,100	2	120	140
Förrådskonstapel .....	2,256	1,700	2	—	80
Rustmästare .....	1,981	1,200	4	120	280
Tullvaktmästare .....	2,085	1,300	2	—	120
» .....	1,794	1,100	3	135	210
Postvaktmästare .....	1,802	1,400	2	60	120
» .....	1,779	1,200	2	90	140
» .....	1,914	800	6	150	400
» .....	1,733	1,200	2	90	140
Artillerikonstapel .....	1,663	800	5	225	400
» .....	2,093	1,600	2	—	100
» .....	2,049	1,400	2	—	120
Styrman .....	2,144	1,600	2	—	100
» .....	2,226	1,700	2	—	80
» .....	2,121	1,400	4	—	240
Kvartersman .....	2,070	1,600	3	—	150
Brevbärare .....	1,217	800	1	70	80
Sergeant .....	2,053	1,800	1	—	40
38 st.                      Summa	78,487	55,200	100	1,495	5,720

Efter enahanda metod hava dylika undersökningar verkstälts jämväl beträffande städerna Hälsingborg, Kalmar, Norrtälje, Sundsvall, Visby,

Örebro och Vänersborg samt Solna socken. Av utrymmesskäl intagas här dock endast de summariska resultaten av dessa undersökningar.

Genom sammanställning av de sålunda vunna uppgifterna erhålles följande översikt:

	Antal ordinarie befatt- nings- havare	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidshjälp i kronor	
		till bevil- ning taxe- rad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommitténs förslag	enligt reservantens förslag
Bollnäs köping .....	13	22,290	15,800	30	1,110	2,010
Haparanda .....	16	28,920	19,200	56	2,010	3,530
Kalmar .....	34	56,371	39,500	102	4,450	6,830
Norrälälje .....	6	9,430	6,700	14	730	1,040
Visby .....	64	122,934	87,800	149	3,770	8,810
Vänersborg .....	13	21,802	15,700	35	1,490	2,220
Växjö .....	20	31,862	23,100	54	2,735	3,730
Örebro .....	211	343,680	252,200	492	23,140	32,300
Östersund .....	95	176,710	126,300	249	6,695	13,880
Säger	472	813,999	586,300	1,181	46,130	74,350
Eskilstuna <sup>1)</sup> .....	8	12,657	8,300	20	600	1,240
Karlskrona (del) <sup>1)</sup> .....	38	78,487	55,200	100	1,495	5,720
Sundsvall <sup>1)</sup> .....	73	128,620	82,600	179	6,550	12,000
Säger	119	219,764	146,100	299	8,645	18,960
Hälsingborg <sup>2)</sup> .....	148	252,998	145,200	373	15,540	26,010
Malmö (del) <sup>2)</sup> .....	52	99,674	62,200	112	2,995	7,310
Solna socken <sup>2)</sup> .....	70	123,420	77,600	119	4,620	8,090
Stockholm (del) <sup>2)</sup> .....	65	122,040	78,020	122	4,690	7,980
Säger	335	598,132	363,020	726	27,845	49,390
Summa	926	1,631,895	1,095,420	2,206	82,620	142,700

<sup>1)</sup> Taxeringsnämnderna hava medgivit minskning i det taxerade beloppet, för skattskyldig, vars taxerade belopp icke överstiger 1,800 kr., med 200 kr., och för den, vars taxerade belopp överstiger 1,800 kr. men icke 3,000 kr., med 100 kr.

<sup>2)</sup> Taxeringsnämnderna hava medgivit minskning i det taxerade beloppet, för skattskyldig, vars taxerade belopp icke överstiger 1,800 kr., med 300 kr., och för den, vars taxerade belopp överstiger 1,800 kr. men icke 3,000 kr., med 200 kr.

Av det belopp, 60,080 kronor, varmed krigstidshjälpen åt ifrågasvarande 926 befattningshavare vid bifall till reservantens förslag skulle överstiga befattningshavarnas krigstidshjälp enligt löneregleringskommitténs förslag, belöpa 27,930 kronor på 658 sådana befattningshavare, som enligt kommitténs förslag skulle erhålla krigstidshjälp, och 32,150 kronor på 268 andra befattningshavare, d. v. s. sådana vilkas fasta avlöningsförmåner för år 1916 beräknas överstiga 2,000 kronor. Sistberörda befattningshavare äro huvudsakligen underofficerare, konduktörer, tågmästare, tullvaktmästare, lokomotivförare och kontorsbiträden; bland dem förekomma emellertid även, fastän i mindre antal, löjtnanter, linjeförmän, överbanmästare, förste postiljoner, lokomotiveldare, kontorskrivare, förrådsförvaltare, postvaktmästare och bangårdsmästare m. fl.

Undersökningens resultat kan i stort sett uttryckas så, att reservantens förslag utsträcker rätten till krigstidshjälp till ungefär 40 procent större antal ordinarie befattningshavare än som enligt kommitténs förslag skulle erhålla dylik hjälp; att kostnaden för krigstidshjälp åt ordinarie befattningshavare enligt reservantens förslag skulle bli nära 73 procent större än enligt kommitténs förslag; samt att den ökning i krigstidshjälp, som enligt reservantens förslag skulle tillkomma sådana befattningshavare, som jämväl enligt kommitténs förslag skulle erhålla krigstidshjälp, utgör 33.8 procent av hela krigstidshjälpen enligt kommitténs förslag.

Detta gäller dock såsom förut erinrats allenast ordinarie befattningshavare inom några få lokalt begränsade områden. I förhållande till hela antalet till krigstidshjälp ifrågasatta befattningshavare och det sammanlagda anslagsbelopp, som kan komma i fråga, är undersökningsmaterialet uppenbarligen mycket begränsat, och det är vanskligt att av de nyss anförda siffrorna draga några säkra slutsatser beträffande kostnaden för krigstidshjälp åt ordinarie befattningshavare i allmänhet eller åt extra befattningshavare. Siffrorna äro dock ägnade att giva någon ledning för omdömet.

Det har från början synts mig önskvärt att kunna i den av reservanten föreslagna utsträckningen tillmötesgå statstjänarnas krav på krigstidshjälp.

Den statistiska undersökningen, hur begränsad den än måste bli, har dock givit stöd för två anmärkningar mot kommittémajoritetens förslag, vilka utgöra lika många skäl för den av reservanten anvisade

Departement-  
schefen.

metoden. Det visar sig nämligen, att enligt det förra förslaget antalet minderåriga barn, till följd av »topphuggningen» vid 2,000 kronors inkomst, icke får tillräckligt göra sig gällande såsom grund för krigstidshjälp samt att den omständigheten, att befattningshavare har sin verksamhet på en särskilt dyr ort, kan minska eller helt utesluta krigstidshjälp. Då dessa förhållanden stå i strid mot förslagets grundtanke, som är att giva en tillfällig hjälp åt de statstjänare, vilka på grund av försörjningsplikt eller dyrtid äro särskilt betungade, är jag benägen att i huvudsak följa reservanten, om detta med hänsyn till kostnaderna låter sig göra. Jag övergår därför nu till en undersökning rörande denna del av frågan.

Sammanlagda kostnaden för krigstidshjälp enligt lönerегleringskommitténs förslag åt ordinarie statstjänare har av kommittén (sid. 59—73) beräknats till 1,578,350 kronor, fördelade på följande sätt:

Fångvården .....	kronor	20,280
Arméförvaltningen och armén .....	»	72,975
Sjöförsvarsdepartementet och marinen ...	»	3,605
Lots- och fyrväsendet .....	»	36,400
Postverket .....	»	125,940
Telegrafverket .....	»	24,195
Statens järnvägar .....	»	1,119,990
Vattenfallsverken .....	»	7,350
Tullverket .....	»	69,515
Postsparbanken .....	»	195
Domänförvaltningen .....	»	73,830
Vissa vaktmästare m. fl. ....	»	24,075

Med undantag för lots- och fyrväsendet har kommittén vid kostnadsberäkningens uppgörande icke kunnat taga någon hänsyn till den omständigheten, att befattningshavare med högst 2,000 kronors fast avlönning på grund av taxering år 1916 kunna få sig ålagt att betala inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor och följaktligen vid bifall till kommitténs förslag icke komma i åtnjutande av krigstidshjälp. Denna omständighet är emellertid, enligt vad verkställda undersökningar givit vid handen, av synnerligen ringa betydelse för kostnadsberäkningens verkställande.

Lönerегleringskommittén har med hänsyn till den korta tid, som för detta ärendes behandling och avgivande av betänkande därutinnan stått kommittén till buds, icke tilltrött sig att åstadkomma en beräkning

av kostnaden för krigstidshjälp åt extra personal; och kommittén har framhållit nödvändigheten att, innan ärendet förelades riksdagen, uppgifter i sådant avseende infordrades från de statsinstitutioner, som i någon avsevärd mån använda extra personal.

I anledning härav har den 11 nästlidne mars från generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, fångvårdsstyrelsen, marinförvaltningen, arméförvaltningen, lotsstyrelsen, medicinalstyrelsen och generaltullstyrelsen begärts approximativ uppskattning i berörda avseende, verkställd med den grad av noggrannhet, som tiden till månadens slut medgäve.

De erhållna svaren äro av följande innebörd.

*Generalpoststyrelsen* beräknar kostnaden för krigstidshjälp åt extra personal vid postverket enligt de av löneregleringskommittén föreslagna grunderna till 11,340 kronor.

*Telegrafstyrelsen* beräknar kostnaden för enahanda krigstidshjälp åt extra ordinarie personal vid telegrafverket till 85,000 kronor.

*Järnvägsstyrelsen* beräknar kostnaden för enahanda krigstidshjälp åt statens järnvägars icke ordinarie personal till 400,000 kronor.

*Vattenfallsstyrelsen* anför, att kostnaden för beredande av krigstidshjälp enligt av kommittén föreslagna grunder åt den extra ordinarie personal, som är anställd huvudsakligen för drift och underhållsarbeten vid statens vattenfallsverk, kan uppskattas till omkring 11,000 kronor.

*Domänstyrelsen* beräknar kostnaden för krigstidshjälp åt styrelsen underlydande extra personal enligt de av löneregleringskommittén föreslagna grunderna till 16,500 kronor.

*Fångvårdsstyrelsen* beräknar kostnaden för krigstidshjälp enligt löneregleringskommitténs förslag åt styrelsen underlydande extra ordinarie personal till 1,700 kronor.

*Arméförvaltningen* uppskattar kostnaden för krigstidshjälp enligt kommitténs förslag åt såväl det vid armén fast anställda manskapet som övriga vid armén mot kontrakt eller dylikt under år 1915 stadigvarande anställda icke ordinarie befattningshavare till 106,840 kronor.

*Marinförvaltningen* uppskattar kostnaden för krigstidshjälp enligt kommitténs förslag åt marinens manskap och personalen å flottans varv till omkring 250,000 kronor.

*Lotsstyrelsen* uppskattar kostnaden för enahanda krigstidshjälp åt extra ordinarie personal vid lots- och fyrväsendet till 4,000 kronor.

*Generaltullstyrelsen* beräknar, på sätt förut anförts, kostnaderna.

för krigstidshjälp i enlighet med löneregleringskommitténs förslag åt tullverkets extra personal till 10,000 kronor.

Summan av kostnaderna för krigstidshjälp åt extra befattningshavare skulle således uppgå till 896,380 kronor.

Då jag nu, med ledning av kommitténs uträkningar, de nyss refererade uppskattningarna av kostnaden för krigstidshjälp åt extra personal samt förestående jämförelse mellan kostnaden för krigstidshjälp enligt de båda föreliggande förslagen åt 926 å olika orter bosatta ordinarie befattningshavare, går att göra ett överslag av kostnadsfrågan i dess helhet, ber jag att ännu en gång få betona vanskligheten att ur det föreliggande materialet draga några fullt säkra slutsatser. Kalkylerna äro, såsom förut framhållits, ingalunda att anse såsom absolut tillförlitliga, men de äro uppgjorda med så stor omsorg, som kunnat ske utan orimligt ödslande med tid och arbetskraft för primäruppgifters insamlande.

Vad nu först beträffar kommitténs beräkningar av kostnaden för krigstidshjälp åt ordinarie personal, så torde de kunna anses vara uppgjorda med så stor noggrannhet, att de utan vidare kunna läggas till grund för kalkylen. Visserligen är det sannolikt, att en eller annan befattningshavare, utöver vad kommittén antagit, kan befinnas berättigad till krigstidshjälp, men sådana sporadiskt förekommande fall komma tämligen säkert att uppvägas av den minskning i utgift, som föranledes därav, att enstaka befattningshavare i följd av extra inkomster i eller utom tjänsten eller i följd av förmögenhetsbesittning vid bifall till kommitténs förslag skulle antingen uteslutas från rätt till krigstidshjälp eller erhålla sådan till lägre belopp än som av kommittén för dem beräknats.

Visserligen kan det vara tvekan underkastat, huruvida de 926 ordinarie befattningshavare, vilkas förhållanden varit föremål för undersökning i syfte att utröna skillnaden mellan deras krigstidshjälp enligt kommitténs förslag och enligt reservantens förslag och vilkas antal kan antagas utgöra en tjugondel av samtliga av reservanten till erhållande av krigstidshjälp föreslagna ordinarie befattningshavare, äro i avseende å barnantal och bosättning å mer eller mindre dyr ort samt därav beroende taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt i huvudsak likställda med de övriga nitton tjugondelarna av samma personal. En eventuell differens härutinnan kan emellertid icke gärna tänkas vara av någon vidare stor inverkan på kalkylen.

Vad den extra personalen beträffar, så avse de gjorda beräkningarna allenast sådana institutioner, som i någon mera avsevärd mån

betjänas av dylik personal. De omfatta icke sådana extra befattningshavare, som under år 1915 åtnjöt avlöningsförmåner till högre värde än 2,000 kronor. Dessa äro dock till antalet så få, att de icke nämnvärt inverka på kalkylen. Detta framgår på ett övertygande sätt av det förhållandet, att vid statens järnvägar — vilken institution sysselsätter det ojämförligt största antalet icke ordinarie befattningshavare, under år 1914 ej mindre än 7,878 personer — icke mer än 127, d. v. s. 1.6 procent, åtnjöto högre avlöning än 2,000 kronor om året. Tager man hänsyn dels därtill, att en del av dessa påföres inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 2,000 kronor, samt att de övriga i allmänhet kunna antagas vid taxeringen komma 2,000-kronorsgränsen nära och alltså erhålla jämförelsevis lågt belopp för vart barn, dels ock särskilt därtill att de extra befattningshavarna väl i allmänhet hava försörjningsplikt mot mindre antal barn än de ordinarie statstjänarna, vilken omständighet enligt reservantens förslag utövar större inverkan än enligt kommitténs förslag, så torde man kunna våga påstå, att de med mer än 2,000 kronor om året avlönade extra befattningshavarnas krigstidshjälp icke drager högre kostnad än 1 procent av kostnaden för krigstidshjälp åt de med högst 2,000 kronor avlönade extra befattningshavarna.

Om man tager för gott de undersökningsresultat, som framlagts å sid. 54—55, skulle kostnaderna för krigstidshjälp enligt kommitténs förslag — för ordinarie befattningshavare 1,578,350 kronor och för extra befattningshavare 896,380 kronor — vid bifall till reservantens förslag behöva ökas med respektive nära 73 procent och 33.8 procent. Vid beräkning av kostnaden för krigstidshjälp enligt reservantens förslag lär man kunna anse sig vara på den säkra sidan, om dessa procenttal, med hänsyn till nyss anförda omständigheter och till den kostnad — högst 6,000 kronor — som betingas av krigstidshjälp åt övningslärare vid vissa undervisningsanstalter, höjas till resp. 75 och 35.

Efter sålunda antydda grunder har jag låtit uppgöra följande

## Kostnadsberäkning.

	Ordinarie befattningshavare		Extra befattningshavare		Hela kostnaden enligt reservantens förslag
	Enligt kommitténs förslag	Ökning, (75 procent) enligt reservantens förslag	Enligt kommitténs förslag	Ökning, (35 procent) enligt reservantens förslag	
I. Statens affärsdrivande verk och postsparbanken:					
Postverket .....	125,940	94,455	11,340	3,969	235,704
Telegrafverket .....	24,195	18,146	85,000	29,750	157,091
Statens järnvägar.....	1,119,990	839,993	400,000	140,000	2,499,983
» vattenfallsverk .....	7,350	5,512	11,000	3,850	27,712
» domäner .....	73,830	55,373	16,500	5,775	151,478
Postsparbanken .....	195	146	—	—	341
Säger	1,351,500	1,013,625	523,840	183,344	3,072,309
II. Övriga statsinstitutioner:					
Fångvården .....	20,280	15,210	1,700	595	37,785
Arméförvaltningen och armén .....	72,975	54,731	106,840	37,394	271,940
Sjöförsvarsdepartementet och marinen .....	3,605	2,704	250,000	87,500	343,809
Lots- och fyrväsendet .....	36,400	27,300	4,000	1,400	69,100
Tullverket .....	69,515	52,136	10,000	3,500	135,151
Vissa vaktmästare m. fl. ....	24,075	18,057	—	—	42,132
Säger	226,850	170,138	372,540	130,389	899,917
Summa kronor	1,578,350	1,183,763	896,380	313,733	3,972,226

Kostnaden för krigstidshjälp enligt reservantens förslag, 3,972,226 kronor, överstiger sålunda kostnaden enligt kommitténs förslag, 2,474,730 kronor, med 1,497,496 kronor och uppgår till 472,226 kronor mer än i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag för ändamålet beräknats.

Såsom förut anförts, finner jag reservantens förslag ägnat att undanröja de visserligen ej synnerligen betydande ojämnheter, som äro förknippade med kommitténs förslag. Det är vidare, i den mån det avviker från kommitténs förslag, byggt på en teoretiskt riktigare grund, det giver delaktighet i krigstidshjälpen åt vissa kategorier befattningshavare, särskilt underofficerare vid armén och marinen samt lokomotivförare,

konduktörer och tågmästare, som enligt kommitténs förslag i en mängd fall skulle ställas lottlösa, och det utmäter hjälpen i det stora flertalet fall rättvisare och rundligare än kommitténs förslag.

Av de nu verkställda beräkningarna torde få anses framgå, att kostnaden för statsverket vid gillande av reservantens förslag överstiger kostnaden, sådan den i statsverkspropositionen beräknats, med 472,226 kronor.

Av anledningar, som nedan angivas, torde den utgift för krigstidshjälp, för vilken, i händelse av bifall till reservantens förslag, särskilda medel behöva beredas å 1917 års riksstat, kunna jämkas till 3,953,000 kronor, vadan överskridandet av den i statsverkspropositionen beräknade summan skulle belöpa sig till 453,000 kronor. Ehuruval i betraktande särskilt av de stora krav, som för närvarande ställas på statskassan, ett så betydande överskridande av det belopp, som ansetts kunna för här ifrågavarande ändamål användas, måste väcka betänklighet, har jag dock ansett, att på grund av det mycket behjärtansvärda syftet med krigstidshjälpen utväg måste sökas till täckande av ifrågavarande merutgift; och torde, såsom jag i annat sammanhang lärer få tillfälle utveckla, sådan täckning kunna erhållas.

På sätt jag vid ärendets föredragning inför Eders Kungl. Maj:t den 14 januari 1916 yttrat, torde kostnaderna för krigstidshjälpen böra fördelas mellan riksstatens ordinarie huvudtitlar, därvid vad beträffar de affärsdrivande verken utgiftsbeloppen böra inräknas i driftkostnaderna och sålunda inverka på överskotten i riksstaten.

Den obetydliga kostnad, som eventuellt kan krävas för krigstidshjälp åt befattningshavare vid postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket samt bankinspektionen, torde böra utgå av samma medel, av vilka dessa institutioners övriga omkostnader bestridas.

Om det i kostnadsberäkningen ingående belopp, 42,132 kronor, som belöper på vissa vaktmästare m. fl., fördelas på de särskilda huvudtitlarna efter den grund, som av kommittén angivits å sid. 72 i dess betänkande, så kommer den till 899,917 kronor beräknade kostnaden för krigstidshjälp åt befattningshavare — med undantag för de vid statens affärsdrivande verk och postsparbanken anställda — att på följande sätt fördela sig mellan de skilda huvudtitlarna:

2:a huvudtiteln	.....	kronor	41,359
3:e	» .....	»	739
4:e	» .....	»	272,187

5:e huvudtiteln .....	kronor	413,155
6:e » .....	»	9,115
7:e » .....	»	139,339
8:e » .....	»	19,341
9:e » .....	»	4,682

Summa kronor 899,917.

Beloppet torde böra avrundas till 900,000 kronor och uppföras såsom förslagsanslag för år 1917:

under 2:a huvudtiteln med .....	kronor	41,000
» 3:e » .....	»	1,000
» 4:e » .....	»	272,000
» 5:e » .....	»	413,000
» 6:e » .....	»	9,000
» 7:e » .....	»	139,000
» 8:e » .....	»	20,000
» 9:e » .....	»	5,000

Driftkostnaderna under år 1917 för nedanstående verk torde böra ökas med följande belopp, nämligen:

för postverket .....	med kronor	240,000
» telegrafverket .....	»	160,000
» statens järnvägar .....	»	2,500,000
» » domäner .....	»	153,000

De för post- och telegrafverken angivna beloppen torde böra upptagas såsom förslagsanslag i de för riksdagen framlagda staterna för nämnda verk. Kostnaden för krigstidshjälp för befattningshavare vid statens järnvägar lärer allenast böra inräknas i de beräknade driftkostnaderna under år 1917 för verket i fråga. Kostnadsbeloppet för statens domäner slutligen torde, vid det förhållandet att riksdagen redan bestämt driftkostnaderna under år 1917 för sistnämnda verk, få med förslagsanslags natur uppföras såsom tillägg till berörda driftkostnader.

Med avseende å det jämförelsevis obetydliga belopp, som kräves till krigstidshjälp åt personal vid statens vattenfallsverk, lärer någon höjning av de approximativt beräknade driftkostnaderna vid detta verk icke behöva vidtagas.

Samtliga medel för krigstidshjälp böra givetvis, ehuru de upptagas i 1917 års riksstat, få förskottsvis utbetalas under innevarande år.

De närmare föreskrifter, som, utöver de bestämmelser, vilka böra underställas riksdagens prövning, bliva erforderliga med avseende å krigstidshjälpen, torde efter det riksdagen fattat sitt beslut i ämnet utfärdas av Eders Kungl. Maj:t.

Föredragande departementschefen hemställde, på grund av vad han i förevarande ärende anført, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

*dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom förslagsanslag*

under andra huvudtiteln .....	kronor	41,000
» tredje » .....	»	1,000
» fjärde » .....	»	272,000
» femte » .....	»	413,000
» sjätte » .....	»	9,000
» sjunde » .....	»	139,000
» åttonde » .....	»	20,000
» nionde » .....	»	5,000;

*dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:*

Krigstidshjälp, *förslagsvis* ..... kronor 240,000

och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, förslagsvis, till ett med 240,000 kronor förhöjt belopp;

*dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:*

Krigstidshjälp, *förslagsvis* ..... kronor 160,000

och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, förslagsvis, till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

*dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 2,500,000 kronor förhöjt belopp;*

*dels såsom tillägg till de av riksdagen bestämda driftkostnaderna under år 1917 för statens domäner förslagsvis uppföra ett belopp av* ..... kronor 153,000;

*dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;*

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälps utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke ordinarie* befattningshavare, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) personalen vid statens anstalter för sinnessjuka;

3:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

4:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

5:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flera barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor.....	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor...	70	140	210	280	350
» 1,200 » » » 1,400 » ...	60	120	180	240	300
» 1,400 » » » 1,600 » ...	50	100	150	200	250
» 1,600 » » » 1,800 » ...	40	80	120	160	200
» 1,800 » » » 2,000 » ...	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

I denna hemställan instämde statsrådets övriga ledamöter.

Hans Maj:t Konungen biföll vad statsrådet sålunda hemställt; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilagan litt. . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Gunnar Schumacher.*